

Jihočeská univerzita

Pedagogická fakulta v Českých Budějovicích

Katedra výtvarné výchovy

ŠPERKY Z CHIRURGICKÉ OCELI

Diplomová práce

Autor: Jitka Drnková

Vedoucí: Mgr. Věra Klimešová

duben 2006

Knihovna JU - PF



3 1 1 5 1 7 2 4 4 6

ANOTACE

Diplomová práce je rozdělena do dvou částí. Snažila jsem se proniknout od obecného pojetí a historie šperku k samotné problematice výroby a zpracování materiálů.

V teoretické části jsem se zaměřila na historii a vývoj šperků od antiky po současnost a na vlivy, které vysvětlují, jak se do této oblasti promítl sociální a hospodářský vývoj, proměny módních trendů, nové materiály, výrobní technologie a v neposlední řadě podněty nejproslulejších krejčovských salónů čtyřicátých a padesátých let 20. století. Součástí jsou i profily návrhářů a jejich tvorba v Čechách na přelomu 20. a 21. století.

Druhá část diplomové práce je praktická. Jedná se o výrobu souboru šperků z chirurgické oceli doplněné o další netradiční materiály, jako jsou například korálky, samotuhnoucí modelovací hmota či sklo. Popisuje použité materiály a charakteristické vlastnosti při zpracovávání, nezbytné pomůcky a nářadí. A samozřejmě postupy a výrobní techniky. Pro mne novým, nejzajímavějším a současně nejsložitějším postupem byly šperky vyráběné technikou Tiffany.

Informace a především potřebné materiály pro zpracování diplomové práce jsem získávala z knih, časopisů, internetových stránek a obchodů, a také návštěvou ve firmě manželů Hlavenkových ve Strakonici, zabývajících se výrobou vitrají, kteří mi poskytli cenné rady a materiály.

Hlavním záměrem mé práce byla snaha naučit se nové techniky a vyrobit si vlastní, originální, osobitý šperk, který se bude lišit od průmyslově vyráběných šperků a na kterém bude na první pohled patrné ruční zpracování.

To vše mě motivovalo k tomu, abych se zaměřila na užité umění šperkařského oboru, abych na šperku a bižuterii ilustrovala krásu tohoto uměleckého odvětví.

Součástí práce je i vlastní soubor šperků. (K nahlédnutí na přiloženém CD)

University of South Bohemia

Pedagogical Faculty in České Budějovice

Department of Art

SURGICAL STEEL JEWELLERY

Diploma thesis

Author: Jitka Drnková

Head: Mgr. Věra Klimešová

April 2006

ANNOTATION

My diploma thesis is divided into two parts. I aimed at getting through the general conception and history of a jewel up to the manufacturing issues and raw material processing.

In the theoretical part I concentrated on the history and development of jewellery since antiquity until today and the impacts of the social and economic development, changes in fashion trends, new raw materials, manufacturing technology and, last but not least, the stimuli of the most renowned dressmakers in the forties and fifties of the 20th century on this craft. This part also comprises Czech designer profiles and their performance at the turn of the 20th and 21st centuries.

The second part of my diploma thesis is the practical one. It deals with making of the surgical steel jewellery supplemented with other unconventional raw materials such as for instance beads, self-solidifying plasticine or glass. It describes the used raw materials and their characteristic features during their processing, necessary tools and, of course, working procedures and techniques. As for me, the new most interesting and also the most complicated technique of the jewellery making was the Tiffany technique.

I gathered information and above all useful materials for my diploma thesis from books, magazines, web sites, shops and as well as during my visit in Hlavenka company in Strakonice, manufacturing the stained glass, where I was given valuable advice and materials.

The main purpose of my thesis was the effort to learn new techniques and to make an original, individual jewel by myself which would differ from manufactured jewellery and of which handcrafted quality would be perceptible at the first sight.

All these have motivated me to concentrate on the applied art of jewel craft and to illustrate on the jewellery the beauty of this craft.

The diploma thesis includes the own jewellery set. (Viewable on the attached CD).

OBSAH

1. ÚVOD.....	8
2. TEORETICKÁ ČÁST.....	10
2.1 O historii šperku obecně	10
Starověké šperkařství.....	10
Od klasiky ke středověku.....	10
Období 14. až 18. století	11
19. století - věk strojů	12
Přelom 19. a 20. století	14
Vlivy z Ameriky	15
Období po druhé světové válce.....	16
Druhá polovina 20. století.....	16
2.2 Vývoj šperku ve 20. století od tradičních materiálů k využití ušlechtilých materiálů	18
2.3 Významné osobnosti a jejich tvorba v Čechách na přelomu 20. a 21. století	20
3. PRAKTICKÁ ČÁST	41
3.1 Chirurgická ocel v kombinaci s korálky	42
3.2 Šperky z keramické modelovací hmoty na vzduchu tuhnoucí – KERA plast, DAS.....	43
3.3 Šperky z keramické modelovací hmoty (KERA plast, DAS) kombinací se sklem	45
3.4 Šperky vitrajové technikou Tiffany	47
3.5 Šperky z transparentního skla kolorované speciálními barvami na sklo	65
4. ZÁVĚR	66
5. POZNÁMKY.....	68
6. LITERATURA.....	70

Prohlašuji, že jsem tuto práci vypracovala samostatně a na základě uvedených pramenů
a literatury.

České Budějovice 2006

Ombova' jilka

Chtěla bych poděkovat všem, kteří mi pomáhali a umožnili přístup k potřebným materiálům. Především mezi ně patří paní Mgr. Věra Klimešová a pan Mgr. Josef Lorenc, kterým tímto děkuji za odborné vedení a předané zkušenosti. Dále pak Městské knihovně ve Strakonici, šperkařce paní M. Laiblové a manželům Hlavenkovým za cenné rady a poskytnutý materiál.

1. ÚVOD

Užité umění je souhrnné označení pro tvorbu předmětů praktické potřeby, které mají kromě hodnoty užitkové též hodnotu estetickou. Spojením estetické a užitkové funkce patří užité umění k nejstarším uměleckým projevům. Nemělo by tedy být opomíjeno. Samotný šperk nabízí širokou oblast zkoumání.

Ve 20. století se objevuje nový typ šperku, tzv. bižuterie, vyrobená z napodobenin drahých kamenů či jiných ušlechtilých a cenných materiálů. Mezi nejpoužívanější materiály patří imitace drahých kamenů, falešné perly, vsazování do stříbra či jiných nepříliš drahých kovů. Nejstarší šperky byly vyrobeny před tisíci lety a řada z nich již obsahuje polodrahokamy. Bižuterie se většinou vyráběla ve velkém množství, protože měla být převážně dodávána s módními oděvy. Byla často anonymního původu a ani se nepředpokládalo, že by tyto šperky vydržely dlouho, případně že by znamenaly výhodnou finanční investici, jak tomu bylo u uměleckých cenných šperků. Navzdory používání levných materiálů je bižuterie stejně krásná a umně vyrobená jako její umělecké protějšky, a navíc se nyní považuje za cenné sběratelské kusy. /1/

Volba právě šperku a bižuterie není náhodná. Bižuterie se mi líbí hned z několika důvodů: Je nepopíratelně krásná na pohled, odrážejí se v ní módní trendy dané doby a kvalita provedení i materiálu bývá stejně dobrá, ne-li ještě lepší než u „skutečných“ či drahých šperků. My, kteří se rádi necháváme oslňovat leskem šperků, navíc oceňujeme i to, že moderní šperky byly přivedeny na tento svět s cílem, aby byly cenově dostupné, takže se vyráběly v poměrně velkých množstvích a ochotně čekají na spousty nadšených sběratelů, až si je zakoupí. V neposlední, či spíše v první řadě je možné svou sbírku nosit pro ozdobu a jejím prostřednictvím k sobě poutat obdivné pohledy. /2/

V dnešní době je velmi jednoduché koupit si hotový šperk či bižuterii, ale nic nemůže nahradit tu radost z vlastnoručně vytvořeného šperku.

Tvořit – to je dar, který byl dán člověku do vínku od vzniku tohoto světa. Tvořit znamená dotvářet i sama sebe. Tvoření přináší radost sobě i druhým. Radost nás zase pozvedá a živí, rozvíjí a strhuje, budí optimismus a přenáší život přes povrchní chaos jednotlivostí. /3/

Někoho jako materiál zaujme dřevo, jiného textil, kámen, nebo kov. Proti jiným materiálům má kov trvalou hodnotu.. Když se řekne slovo zlato, vyvolá v nás představy královské koruny, zlatých řetězů a nádherných klenotů. Hodnota zlata je dána jeho krásným

vzhledem a vzácností jeho výskytu. Je nejměkčí a zároveň nejtěžší z pevných kovů. V přírodě se vyskytuje téměř vždy v ryzí podobě. Stříbro v nás spíše vyvolá představu jídelních příborů, pohárů, konvic, mís, ale i šperků. Oproti zlatu je stříbro popelkou, ale i přesto jsme často udiveni nad pracemi starých stříbrníků. Nejužitečnějším, nejmocnějším a zároveň nejposlušnějším ze všech kovů je železo. Podle naší vůle mění své vlastnosti, stane se tvrdým nebo měkkým, křehkým nebo pružným. Dá se změnit v ocel, kujné železo nebo v litinu. V historii železa jsou skryta největší tajemství našeho lidského života.

Jedním z hlavních impulsů pro tuto práci byla touha vytvořit si vlastní šperk. Seznámit se s novými materiály a technikami jejich výroby. Šperky mě odjakživa přitahovaly a jistě nejen mne. Oblíbené jsou, jak u mužů, tak u žen. Ženské šperky jsou většinou složitější, mužské se vyznačují svojí mohutností. V dnešní době se muži, na rozdíl od minulosti, omezují pouze na kvalitní hodinky a jeden prsten. Ženy nosí šperky mnohem častěji. Šperk má vynikat a poutat k sobě zaslouženou pozornost, nemá však být dominantním prvkem, ale má pouze doplňovat image člověka.

2. TEORETICKÁ ČÁST

2.1 O historii šperku obecně

Starověké šperkařství

S rozvojem obchodních cest se jednotlivé kultury začaly ovlivňovat a vzájemně se inspirovaly. To se projevilo i ve stylu šperků. Začaly vznikat a užívat se nové materiály a šperky byly stále složitější a propracovanější.

Lidé se zkrášlovali a zdobili již v dávných kulturách. Používali přírodní předměty, z kterých postupně vznikaly různé styly a podoby ozdob. A inspirovaly i budoucí civilizace.

Mezi uznávané klenotníky patřili Sumerové v Mezopotámii (dnešní Irák). Vynalezli řadu technologií používaných dodnes. Pro výrobu šperků objevili zlato, využívali stříbro, lazurit a červený chalcedon.

Uměním Sumerů se inspirovali i Egypťané, kteří začali rozvíjet vlastní styl. Egypťané se specializovali na grafické návrhy s hieroglyfy. Dále se inspirovali i africkými styly, pracovali s drahými kovy, hlavně se zlatem, s drahými kameny a polodrahokamy, fajánsem a perlami z řeky Nilu.

Egyptský styl byl naopak zdrojem nápadů pro Féniciány (říši rozprostírající se přes Středozeří až ke Španělsku). Na základě vlivu egyptského a fénického umění do šperkařství pronikaly technologie založené na technické dokonalosti, jako je granulování (– natavování drobných zrníček kovů na kovový povrch).

Od klasiky ke středověku

Kolem roku 350 př. n. l. dominovala řecká kultura Střednímu a Blízkému východu. Řekové měli dostatek zlata a z něj vyráběli filigránské předměty s náměty květin, často zdobené pestrobarevnými glazurami. Mezi nové motivy patřili ploché uzle, půlměsíce a bohové, například Erós. Do šperků vkládali kameny a barevná skla, oblíbené byly nově i smaragdy a perly.

Římané se některými řeckými prvky inspirovali, například v užívání smaragdů, perel a safírů. Charakteristický pro Římany byl hladký, nezdobený, výrazný šperk, postupně ovlivněný s šířením křesťanství křesťanskými motivy. Další oblíbené motivy byly svinuté akantové listy a ozdobné vzory s opakujícími se svislými a vodorovnými čarami.

V době úpadku římské říše, ve 4. století n. l., byl dostatek přírodních zdrojů. Zlato se těžilo v celé Evropě a Africe, z Indie a Afriky se dovážela slonovina, z Rudého moře a indického

pobřeží perly. Šperkaři měli k dispozici i polodrahokamy včetně smaragdů, jantaru, lazuritu, granátů a onyxu.

V 6. století n. l. v Byzantské říši, především v Konstantinopoli, klenotníci hojně využívali dostupné materiály. Novou technologií byly šperky z kovu zvané opus interrasile, na něž se pokládal zlatý film a propichoval se drobným dlátkem. Dále damaskování, kdy se měkké kovy, například zlato a stříbro, vkládají do tvrdého základového kovu. A vzorování emailu (smaltu) zlatými proužky.

Mezi byzantské a středověké evropské šperkařské styly pronikaly díky křižáckým výpravám vlivy ranějších stylů ze severní Afriky a Středního východu. Středověké šperkařství se vyznačuje drahými kameny zasazenými do zlata či stříbra, nápisy na špercích i křesťanskou ikonografií a křesťanskými motivy, především křížem.

Období 14. až 18. století

V období renesance (v Evropě od 14. století do počátku 17. století) se vedle byzantských a křesťanských stylů a motivů navraceli umělci k řeckým a římským šperkařským stylům. V 15. století se díky španělským plavbám do Nového světa dováželo do Evropy množství zlata, stříbra a vzácných polodrahokamů. Evropané se více zabývali módou, proto byly módní šperky vysoce žádané a vyráběné ve velkém množství.

Obliba šperků rostla i v průběhu 18. století a prodej v Evropě vzkvétal. Bohatá a střední vrstva jimi zdobila své oblečení, spony do vlasů i toulce mečů. V oblibě měli velké šperky vysazované drahokamy, především diamanty. To si pochopitelně ostatní nemohli dovolit, a proto ke slovu stále více přicházely imitace. Zdokonalovaly se techniky výroby, kovy i skla napodobující drahokamy.

Právě Jablonec v Čechách začal vyrábět vysoce kvalitní sklo nahrazující drahokamy. Strojové řezání umožnilo výrobu skleněných kamenů o stejné kvalitě a velikosti. Stejně jako drahé kameny se leštilo i sklo, aby se zvýraznil třpyt a lesk, a bylo vybrušováno do originálních podob. Šperky byly finančně dostupnější a to neustále zvyšovalo poptávku.

Začal být patrný větší rozdíl mezi denním a večerním šperkem. Jemné, decentní šperky byly večer vystřídaný zejména diamanty nebo jejich kvalitními náhražkami. České kameny byly pro imitace nevhodné, protože při řezání nebyly dostatečně tvrdé. Vhodným materiálem se ukázal křišťál, bezbarvý křemen, jehož naleziště byla v Bristolu v Anglii, ve Francii, Španělsku

a Portugalsku. Francouz Georges Frédéric Stras využil jako náhražku diamantů sklo, vyrobené Angličanem Georgem Ravenscroftem. Následně však vyrobil sklo s tak neuvěřitelnými vlastnostmi, že se začalo běžně používat a získalo jméno po svém vynálezci: štras. V Londýně i Francii byl 18. století velice oblíben a prodával se bok po boku s drahými kameny.

V 18. století bylo stále oblíbené i zlato. Jeho první kvalitní imitací se stal tombak (druh mosazi) pojmenovaný podle svého tvůrce Angličana Christophera Pinchbecka. Za vlády královny Viktorie (1837-1901) byl tombak užíván především při výrobě zboží jako finančně dostupná napodobenina zlata. Zlaté a tombakové řetízky nosili ženy i muži. Do módy se vrátily ozdobné řetízky s několika háčky, na něž se zavěšovaly nejrůznější užitečné předměty od náprstků po lahvičky s parfémami. Tyto řetízky se nosily kolem pasu.

Módními se staly i sady - soupravy čtyř či více šperků. Uplatňovaly se přírodní motivy nebo kombinace velkých a malých kamenů. Rozšířené byly i brože ve tvaru oblouků. U mužů oblíbené sponky na nákrčníky a přezky na boty vyráběné z cínu, štrasu a později oceli, se staly znakem sociálního postavení.

Od roku 1760 se díky strojovému řezání začaly vyrábět šperky a medailónky z řezané oceli (pevné slitiny železa a uhlíku užívané při výrobě mečů). Další inovací byly šperky s pohyblivými drahokamy, vyráběné tak, že se kameny ze štrasu vsadily do ocelových pružinek, které se při pohybu majitele hýbaly.

Ve druhé polovině 18. století se lidé zajímali především o velké archeologické objevy v Pompejích a v Herculaneu. Tyto neoklasické tendence se inspirovaly původními vzory Etrusků, Řeků a Římanů.

Zároveň dochází k ústupu módních výstřelků. Šperk už není známkou sociálního postavení. Naopak na konci osmdesátých let 18. století, v období francouzské revoluce, vrcholila snaha o dosažení sociální rovnosti. S nástupem napoleonské éry a vlády anglického krále Jiřího IV. se však znovu ke slovu přihlásila okázalost.

19. století - věk strojů

Mechanizace v 19. století měla velký vliv i na šperky. Díky masové strojové výrobě si šperky mohli dovolit i obyčejní lidé.

V roce 1837 usedla na trůn královna Viktorie, která se stala symbolem nového stylu. Štras a sklo se stále zdokonalovaly, barvy nabývaly na realističnosti. Pro šperky byly v tomto období

charakteristické dva proudy: kvantita a pestrost. Masová produkce snížila náklady a zpřístupnila šperky všem vrstvám společnosti. Neustálé proměny módy vedly k velkému počtu stylů. Neustále trvá vliv starověké Evropy a Asie. Obliba archeologického stylu nastává v roce 1830 po objevení starověkých etruských šperků v Itálii. Typickým rysem byla jemná etruská práce a granulování. V polovině 19. století byly rozšířené klasické náramky, amulety a šperky s motivy římských mincí. Mozaikové šperky a předměty z emailu s motivy výjevů ze starověku.

Poprvé od renesance se objevují šperky s náboženskými motivy a křesťanskými prvky, především s křížem. Často vyráběné ve stylu berlínského kovotepectví. Dalšími motivy byly středověké gotické prvky, například trojlístky nebo čtyřlístky, užívané hlavně na velkých přezkách pásků.

Specifickým rysem viktoriánské éry byly šperky pro smuteční příležitosti, nazývané *memento mori* ("připomínka smrti"). Rytiny zobrazovaly morbidní symboly, například lebky a zkřížené hnáty. Po smrti Viktoriina manžela prince Alberta móda truchlení zintenzívnila. Objevily se šperky z gagátu, onyxu, smaltu, vulkanitu, náramky a náhrdelníky vyráběné z lidských vlasů a z koňských žíní.

Dominantou viktoriánského období byly sentimentálně laděné šperky. Medailónky či brože obsahovaly kadeře vlasů nebo portrét milované osoby. Na zadní stranu byly vyrývány motivy lásky a projevy citu. Například spojené ruce vyjadřující přátelství a důvěru měly původ až ve starověkém Římě. I výběr kamenů reprezentoval tajné poselství lásky a citu.

Ve druhé polovině 19. století se rozšířila slitina imitující zlato nazvaná habešské zlato.

V padesátých a šedesátých letech 19. století, po výstavě japonských šperků v Londýně roku 1851, se začali návrháři zajímat o orientální motivy. Do módy pronikly přírodní materiály. Vznikaly dokonce vycpaní kolibříci na brožích či náramky a náhrdelníky ozdobené pestrobarevně pomalovaným hmyzem.

V 19. století se masová produkce podílí velkou měrou na snížení úrovně šperků. Proti industrializaci vystupuje hnutí za umění a řemeslnou práci. V Anglii je vedli William Morris a John Ruskin. Hnutí propagovalo jednoduché, ručně vyráběné šperky s květinovými, keltskými a středověkými motivy. Nejčastěji používali stříbro, neřezané kameny a kameny ve tvaru kabošonů.

V Británii a Spojených státech se šperkařství věnovaly převážně ženy. To se projevilo na konci 19. a na začátku 20. století v motivech rovnoprávnosti žen, tzv. sufražetské šperky.

Využívaly zelené, bílé a fialové kameny. Na špercích byla uváděna douška "Volební právo ženám".

Přelom 19. a 20. století

Na konci 19. století nastupuje secese, která přináší změny projevující se například v používání plastů. Roste zájem i o italské šperkařské umění. Došlo k obrodě šperků en tremblant ("třaslavé šperky"), kde byly květinové a figurální motivy umístěné na pružinkách. Prosazují se nově objevené polodrahokamy - zelené granáty ze Sibíře, zlaté tygří oko z Afriky, černé opály z Austrálie a sahary z Kašmíru.

V první polovině 20. století získaly šperky vlastní, výsadní postavení. Díky dámské krejčovce Coco Chanel se staly součástí módy. Dokonce byly žádanější než šperky z drahých kamenů.

Začátek 20. století přinesl dvě odlišné tendence: původní podobu a touhu po nových, smyslných liniích secese a "propichovaných" špercích. Oblé secesní křivky měly odrážet touhu žen po emancipaci. Na styl šperků v té době měly vliv osobnosti společenského života jako například herečka Sarah Bernhardtová.

Preferují se světlé barvy, které opět podnítily zájem o diamanty a perly. S oblibou se používala i platina. V devadesátých letech 19. století se objevily jako imitace umělé perly z dílny Kokichiho Mikimota. A platinu nahrazovalo levnější stříbro.

Pravé diamanty se zasazovaly společně s umělými kameny, především s imitacemi smaragdů. V průběhu dvacátých a třicátých let 20. století se dostaly do světa šperky vyráběné v tehdejší Československu z křišťálových kamenů a korálků. Jedny z nejkvalitnějších umělých kamenů vyráběl Daniel Swarovski. Jeho firma stále aktivně vyrábí.

Tendence dvacátých a třicátých let 20. století se vracely k egyptským a indickým motivům (šperky s "ovocnými saláty").

Období jednoznačně dominuje secesní styl. Geometrické tvary se inspirovaly kubismem. Stále se objevovaly předválečné figurální motivy, například košíky s květinami, ne však v realistické, ale ve vysoce stylizované podobě.

Secesním požadavkům na nepravidelné tvary odpovídaly hranaté kameny. Drahokamy byly opracovány na zadní straně a zasazeny na jakousi podpěrku tak, aby vznikl dojem

jednotlivého obrazce. Hlavním secesním doplňkem se staly náramky, které se zpravidla nosily na obou zápěstích. A ozdobné brože připínané na oděvy.

Jedním z nejužívanějších umělých materiálů v letech 1920-1940 byl plast, populární pro svou tvárnost, odolnost i pestré barvy. Namísto jednoduchých napodobenin drahých kamenů vznikaly odvážnější a robustnější šperky.

V tomto období měli vliv na podobu šperku i módní návrháři, například Schiaparelli a Chanel. Coco Chanel se dokonce stala průkopnicí používání šperků jako dominantních doplňků osobitého vzhledu. Nové šperky byly zanedlouho považovány za modernější než šperky z drahých kamenů.

Vlivy z Ameriky

Šperky nejvíce vyráběli i nosili Američané. Po první světové válce se Spojené státy staly silnou průmyslovou zemí a v roce 1930 vyráběly šperky na úrovni, kterou si Evropa, zničená válkou, nemohla dovolit. Poprvé v historii měly ženy obrovskou možnost výběru ze stále se měnících módních trendů, jež nabízely rozmanitost nejen stylu, ale i kvality. Na vývoj módy měl v té době velký vliv i Hollywood. Například Trifari úspěšně vyráběl vynikající kopie soudobých módních šperků z drahých kamenů. V polovině třicátých let vyráběl koktajlové šperky inspirované právě Hollywoodem.

V dané době byly oblíbené filmy s historickou tematikou, v důsledku kterých do módy amerických šperků pronikl "starožitný" trend. Motivy oblouků, medailónků, ozdobných řetízků a nové podoby zdvojených broží, připínajících se na obě klopy kabátu či svetru.

Na konci třicátých let nastala móda smaltových květinových broží v pastelových barvách. Do secesního stylu navíc výrazně vstoupilo retro, které zviditelňovaly herečky, například Joan Crawfordová. Typické byly velké robustní tvary, v nichž se propojovaly nespoutané formy a geometrické tvary. Šperkům ve stylu retro vévodil jediný velký, jednoduše zpracovaný kámen či kabošon na zlaceném kovu. Oproti malým, líbivým secesním návrhům to byla značná proměna.

Během druhé světové války byli výrobci nuceni v důsledku omezeného přísunu surovin improvizovat pomocí plastu a lucitu. Největší událostí se stala náhrada různých podkladových

materiálů ryzím stříbrem. V roce 1942 se stříbro stalo jediným materiálem, který byl schválen na výrobu šperků.

Koktajlové šperky si získaly takovou popularitu, že se jejich prodej ve Spojených státech v roce 1945 ztrojnásobil. A výroba šperků plně využívala poválečného průmyslového rozkvětu.

Období po druhé světové válce

Od konce druhé světové války šperky nabývaly na oblíbenosti a do 21. století vstoupily s nabídkou nových materiálů, stylů a technologií.

Poválečné období ve Spojených státech bylo znamením hospodářského rozkvětu a optimismu. Dior ve Francii nastolil módu New Look (nový vzhled), která vystřídala strohý válečný styl návratem k feminismu a přepychu. Šperky se orientovaly především na ženy a na působivý dojem. Přestal platit zákaz na dovoz štrasu z Čech a Rakouska a móda si oblíbila velké, pestrobarevné kameny, které se netajily svojí nepravostí.

V té době přicházel další nový směr orientovaný na nenápadnost a realistické zobrazení. Nadále však udával módě krok Hollywood výrobou "konverzačních šperků" na koktajlové večírky. Do oblíby pronikly i brože s figurálními motivy a nejpopulárnější byly šperky z plastu.

Na konci čtyřicátých let 20. století byly opět dostupnější podkladové kovy. Vyvinuly se i nové technologie elektrolytického pokovování. Trifari si nechal patentovat speciální kovovou slitinu, tzv. trifanium, matný kov, jemuž se též říkalo ruské pozlacování. Rostoucí poptávka po špercích podněcovala vznik nových výrobních postů. Ke slovu přišel odpad, který vznikal při vykrajování razidlem. Jednodušší a levnější lepení vystřídalo umísťování kamenů metodou vsazování na hroty. Podobné metody však měly negativní dopad na kvalitu. Proto mají dodnes největší sběratelskou hodnotu předměty, které vznikaly v rukou návrhářů, jako byla Miriam Haskellová, která se držela ruční výroby a dovolila výrobu jen omezeného počtu předmětů.

Druhá polovina 20. století

V průběhu padesátých a šedesátých let měl na nejširší vrstvy značný vliv op-art a pop-art. Velkým pojmem té doby byl například Andy Warhol. Uvažování typické pro šedesátá léta ve stylu "jde všechno" produkovalo ještě větší a nápadnější šperky, než bylo vidět kdykoli předtím. Právě v té době začínal zapouštět kořeny nový trend, spojující pojem hvězdy a její role v životě obyčejných lidí. Móda kladla důraz na mládí a vtip; plasty se dočkaly vskutku odvážných aplikací a sytých barev.

V šedesátých letech se prosadily akrylové šperky. Nosily se buď samostatně robustní prsteny a přívěsky nebo jako doplňky náhrdelníků a náušnic. Náhražky kamenů předešlého desetiletí získaly neuvěřitelně moderní nádech. Černý i zelený kov a barevný smalt si vydobyl místo nového oblíbeného doplňku. Šedesátá léta, proslavená experimentátorským přístupem, byla kolébkou spleti nejrůznějších "image" od záplavy květin, etnických prvků a cikánských motivů až po různé retro styly.

Americkému návrhářovi Kennethu J. Laneovi se podařilo využít vlivů šedesátých let a sjednotit je do jednolitého osobitého stylu. Vyráběl robustní šperky líbivé na pohled. Zároveň je autorem úspěšné linie "Jackie O", vycházející z oslavovaného stylu Jackie Onassisové.

V sedmdesátých letech přišla opět ke slovu hodnota ručních výrobků a etnické motivy. Znovu se začaly nosit přírodní materiály: dřevo, peří, indiánské stříbro a v neposlední řadě se prosadila tyrkysová modř. I nadále byl v oblibě smalt v pestrých barvách, který se používal na brože s motivy květin, ozdobné náramky a náhrdelníky.

V osmdesátých letech přichází nápadnost a poutavost. Šperky prožívaly další období obrovského rozkvětu. Osmdesátá léta se vyznačovala oddaností ke značkovým šperkům; logo "CC" firmy Chanel se objevovalo na všem možném od přezek na kalhotách až po náušnice. Výrobci šperků začali napodobovat styly z doby královny Viktorie, Edwarda VII. a Art Deca. Snažili se sloučit největší designérské poklady minulosti s originálními novými nápady a materiály. Nápadité kombinace tvárných materiálů, skla, zrcadel, dřeva a umělých kamenů daly zrod novému směru řemeslné tvorby šperků.

V polovině devadesátých let s blížícím se zlomem tisíciletí propuklo doslova davové šílenství orientované na retro a klasické motivy z minulosti. Řada společností, například Ciro a Fior, začala vyrábět šperky v tradičním stylu z korálků, především z muránského skla.

Nadále se objevovaly nové materiály a styly. Například britská návrhářka Dinny Hallová vyrobila supermoderní šperky ve sopečných tvarech z neobyčejných materiálů. Američan Robert Lee Morris zhotovoval organické tvary, které získaly označení "šperky bez drahokamů".

Potenciál šperků jako sběratelských předmětů postupně narůstal. Některé módní, současné šperky sice jsou a patrně i zůstanou laciné, ale na druhou stranu kvalitnější předměty by měly v průběhu nadcházejících desetiletí získat na ceně a pravděpodobně se z nich stanou výhodné investice.

2.2 Vývoj šperku ve 20.století od tradičních materiálů k využití ušlechtilých materiálů

Druhá polovina dvacátého století přinesla nový pohled na tvorbu šperku jako uměleckého díla. Užívá se termín umělecký nebo unikátní šperk, aby se odlišil od šperku komerčního, sériově vyráběného, nebo od unikátního, konvenčně chápaného šperku ve smyslu předmětu tezaurace či reprezentace, jehož hodnotu určuje drahocennost materiálu. Přestává být doménou profesionálních zlatníků. Stále častěji se o tvorbu zasazují umělci jiných výtvarných oborů. Zejména malíři a sochaři. A to nejen jako návrháři, ale i jako realizátoři svých výtvarných představ. Především oni vnášejí do tradičních názorů nové výtvarné myšlenky i nové materiály, u kterých je zajímavější hodnota výtvarná, nikoli hmotná. Stejně jako ve šperku prehistorickém nebo ve šperku přírodních národů objevují se v soudobém šperku přírodniny: mušle, kameny zvláštních tvarů, struktur nebo barev; kost, rohovina, dřevo, textilní vlákno nebo ptáčích peří. Současný výtvarník je fascinován i charakteristickými materiály moderního života, jako je ocel, hliník a umělé hmoty. Při práci s klasickými klenotnickými materiály volí drahokamy, častěji polodrahokamy v jejich nezušlechtnuté podobě, přírodním tvaru a v přirozené struktuře.

Umělecký šperk získává větší pozornost odborné i laické veřejnosti. Je častým námětem výstav, vydávají se výpravné knižní a katalogové publikace, vznikají specializované prodejní galerie.

V bývalém Československu lze zaznamenat počátky nového hnutí ve šperku začátkem šedesátých let. Už však v prvních poválečných letech se někteří členové dnešní starší tvůrčí generace snažili o zvýšení kvality šperku průmyslově nebo družstevně vyráběného. Podněcovali soutěžní akce i konkrétní návrhářskou činnost. Ve spolupráci se zlatnickými družstvy vznikaly práce pro reprezentační zahraniční výstavy.

Šperky se na výstavách Svazu československých výtvarných umělců objevovaly pouze ojediněle. Až roku 1963 vystoupila skupina absolventů pražské Vysoké školy uměleckoprůmyslové na společné výstavě v galerii Svazu československých architektů Na Příkopě. Výstavu lze považovat za programový počátek vývoje našeho uměleckého šperku. Nazvali ji Ateliérová bižuterie, aby svou tvorbu odlišili od komerčních šperků z drahých kovů i od sériové bižuterie z obecných materiálů, která je u nás tradičním průmyslovým odvětvím. Jako materiál užívali také barevné kovy, dřevo a sklo. Jejich přínosem byl však tvůrčí přístup. Tímto přístupem překonali dosud existující materiálová omezení, a to do té míry, že brzy někteří získali řadu ocenění na mezinárodním fóru právě za šperky z netradičních materiálů. V průběhu

vývoje se hlavním materiálem našich výtvarníků stalo stříbro. Zejména proto, že je výtvarnější nežli zlato. Stříbro bylo také výhradním materiálem tvůrčích sympozií v Jablonci nad Nisou, které organizoval Svaz československých výtvarných umělců v letech 1968 a 1971. Docházelo na nich k prospěšné konfrontaci našich a zahraničních výtvarníků.

U nás lze také rozlišit několik skupin výtvarníků, kteří se šperkem zabývají. Kromě několika málo profesionálních zlatníků, z nichž někteří mají vysokoškolské výtvarné vzdělání, se u nás tvorbě šperků věnují také malíři, sochaři, skláři a glyptikové.

Beran a Porcal - dva zlatníci starší generace s klasickým pojetím šperku ve smyslu drahocenné náročné ozdoby z tradičních zlatnických materiálů.

Hlubučková, Kasalý, Kodejš, Víznerová – ze zabývají tvorbou skleněného šperku, který na mezinárodních výstavách dosahuje obvykle nejlepšího ocenění pro svoji materiálovou výlučnost a výtvarnou i řemeslnou dokonalost. Zvolená technologie broušení, zatavování kovových struktur, foukání a tvarování nad kahanem vyžaduje dokonalé a citlivé provedení vylučující možnost sériového provedení rukou řemeslníka.

Soukup, Plátek, Mašatová, Hančarová - glyptikové, kteří vycházejí ze staleté české tradice řezáčů kamene a udržují ji každý svým zvláštním způsobem, ať figurální nebo portrétní řezbou či abstraktní plastikou.

Nejvíce výtvarníků zabývajících se u nás tvorbou šperku vychází z řad sochařů. Umělec, schopný zvládnout hmotu v prostoru, vytváří ve šperku plastiku drobných rozměrů. Oceňuje výtvarné hodnoty rozmanitých materiálů. Znalost jeho profese mu je dovoluje odhalit na rozdíl od malířů, jejichž činnost je v tomto oboru vázána na spolupráci s profesionálním zlatníkem.

Mnohostrannost soudobého umění se odráží i ve šperku. Stírá se rozdíl mezi volným a dekorativním nebo užitým uměním. Šperk, svou povahou předmět dekorativní a funkční, se stává výhradně uměleckým objektem. Projevem tvůrčí fantazie a dokladem experimentace s materiálem. S tím souvisí i určité druhové omezení, charakteristické pro soudobý šperk. Brože a závěsy dávají větší možnost vytvářet plastiky nebo miniaturní obrazy nežli náramky, prsteny nebo náušnice., u nichž se myslí především na funkčnosti. Většina našich autorů nezachází za hranici nositelnosti a ctí funkci šperku. Všímají si také požadavků soudobého oblékání a spoluvytváří soudobý životní sloh.

Speciální českou záležitostí je tvorba textilního šperku. Odlišnost materiálu i specifické techniky jej však přiřazují k umění textilnímu.

2.3 Významné osobnosti a jejich tvorba v Čechách na přelomu 20. a 21. století

MILOŠ BERAN

Zlatník. Narodil se 17. října 1908 v Turnově. V roce 1928 absolvoval Státní odbornou školu šperkařskou v Turnově. Pracoval v pražských klenotnictvích, od roku 1950 v Ústředí lidové umělecké výroby a v letech 1953-1971 v klenotnickém ateliéru Ústředí uměleckých řemesel. V rámci svého zaměstnání se podílel na řadě výstav i v zahraničí, především na světových výstavách v Bruselu a v Montrealu. V roce 1968 mu ministerstvo kultury udělilo titul mistra uměleckých řemesel. /1/

ZÁVĚS, 1967

zlato, fasetované české granáty, v. 7,5 cm, soukromý majetek

Miloš Beran zastupuje nejstarší generaci zlatníků. Zabývá se i restaurací historických zlatnických památek, například pozdně gotická mělnická monstrance, nebo jejich kopiemi. Zlatý závěs dokumentuje jeho samostatnou tvorbu. Je ukázkou tradičního českého granátového šperku. Respektuje hodnoty našeho nejkrásnějšího drahokamu, světlo a barvu, jejichž působení násobí vhodným způsobem zasazení a sdružováním velkého počtu kamenů.



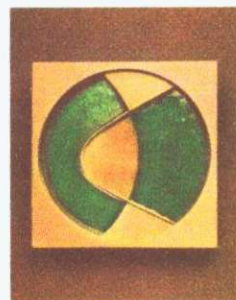
EVA BOČKOVÁ

Sochařka. Narodila se 19. června 1946 v Praze. V letech 1960 -1964 studovala na Střední uměleckoprůmyslové škole sklářské v Železném Brodě a po dvouleté praxi v bižuterním průmyslu pokračovala v letech 1965-1971 ve studiích na Vysoké škole uměleckoprůmyslové v Praze (u prof. J. Malejovského a doc. J. Nušla). Zabývá se nejen šperkem, nýbrž také dekorativní a užitou plastikou a designem. Za šperk získala stříbrnou medaili na mezinárodní výstavě bižuterie Jablonec '71. /2/

BROŽ, 1971

tombak, zelený smalt, 6,5 X 6,5 cm, majetek autorky

Tvarová střídmost brože vyjadřuje výtvarný názor Evy Bočkové. Jednoduchost a geometrické leštěné plochy brože jsou vyváženy hrou světla a stínu na kovových destičkách kladených do vrstev, s nimiž kontrastuje jednobarevný smalt uprostřed, který však nemá charakter zdobného detailu, nýbrž spoluvytváří plasticitu objektu.

**IVO BURIAN**

Sklářský výtvarník. Narodil se 16. dubna 1939 v Praze. V letech 1955-1959 studoval na Střední uměleckoprůmyslové škole sklářské v Železném Brodě a v letech 1959-1965 na Vysoké škole uměleckoprůmyslové v Praze (u prof. J. Kaplického a prof. S. Libenského). V letech 1966-1972 působil jako pedagog na železnobrodské škole. Za šperk získal dvě zlaté medaile na mezinárodní výstavě bižuterie Jablonec '65 a Jablonec '68, kde současně obdržel bronzovou medaili. V roce 1967 dostal zlatou medaili a bavorskou státní cenu na mezinárodní výstavě šperku při veletrhu v Mnichově. /3/

ZÁVĚS, 1967

břidlice 5,4 X 3 cm, majetek Uměleckoprůmyslového muzea v Praze

Kromě skla se zajímá i o materiál jako dřevo, smalt, břidlice, kov. Do tvorby šperku zasáhl prostřednictvím netradičního materiálu. Zaujala jej vrstevnatá skladba lokálního přírodního materiálu - břidlice a její jemné barevné odstíny, které odkrývá broušením a řezáním.

Závěs s reliéfními kruhy patří do souboru, který byl oceněn na mezinárodní mnichovské výstavě právě pro tvůrčí využití neklasického materiálu ve šperku. V Burianově šperkařské tvorbě se rovněž objevuje barva v kolekci smaltovaných měděných broží, kde technika smaltování dovoluje bohaté barevné kompozice.



VÁCLAV CIGLER

Sklářský výtvarník. Narodil se 21. dubna 1929 ve Vsetíně. V letech 1948 až 1951 studoval na Odborné škole sklářské v Novém Boru a v letech 1951-1957 na Vysoké škole uměleckoprůmyslové v Praze (u prof. J. Kaplického). Od roku 1965 působí jako docent v ateliéru pro sklářské výtvarnictví na Vysoké škole výtvarných umění v Bratislavě. Samostatně vystavoval v roce 1967 v galerii Platýz v Praze, 1970 v galerii Mahlerstrasse ve Vídni, 1970 v galerii Václava Špály v Praze a 1975 v Museu Boymans-van Beuningen v Rotterdamu. /4/

ZÁVĚS, 1974

čiré a zrcadlové sklo, broušené, 11 cm, majetek Uměleckoprůmyslového muzea v Praze

Hlavním tvůrčím zájmem jsou sklářské plastiky volné i užité tvarované broušením. Dále tvoří šperky ze zlaceného nebo chromovaného plechu, tvarově vycházejí z geometrických prvků v plošném nebo prostorovém pojetí. Z téhož materiálu vznikají prostorové spirály, závěsy s vegetativními či antropomorfními stylizovanými prvky, které s kolekcí ozdob z barevné plastické hmoty pop artního charakteru vytvářejí odvážný, cenově nenáročný soubor, dotvářející tehdejší minimódu mladých. Jinou podobu má skleněný šperk, u něhož autor vychází ze stejných tvůrčích principů jako u svých plastik a využívá optických možností materiálu.



JIŘÍ DRLÍK

Zlatník. Narodil se 13. července 1938 v Brně. Absolvoval Školu umělecké kovovýroby. V letech 1961-1965 studoval na Střední uměleckoprůmyslové škole v Brně. Pracoval ve zlatnickém družstvu. V roce 1971 se zúčastnil II. tvůrčího sympozia Stříbrný šperk v Jablonci n. N. V letech 1967 a 1972 měl samostatnou výstavu v Brně. V roce 1969 získal I. cenu poroty Brněnské bilance a stříbrnou medaili na mezinárodní výstavě bižuterie Jablonec '71. /5/

PRSTEN, 1977

stříbro, adulár, v. 3,1 cm, majetek autora

Pro jeho unikátní tvorbu jsou charakteristické rozměrné prsteny zlaté nebo stříbrné, někdy kombinované z obou kovů, často doplňované drahými kameny. Nevyhledává kameny neobvyklých výbrusů, avšak neobvyklost umístěním z nich učiní solitér. Jeho prsteny jsou amorfní, drúzovité, připomínají mořskou flóru. Jindy jsou přísné, geometrické, kompaktní. Někdy vtipně řeší kinetický princip.

**HELENA FRANTOVÁ**

Sochařka. Narodila se 28. listopadu 1928 v Praze. V letech 1949-1954 studovala na Vysoké škole uměleckoprůmyslové v Praze (u prof. B. Stefana a doc. J. Nušla). V roce 1968 se zúčastnila I. mezinárodního symposia Stříbrný šperk v Jablonci n. N. Samostatně vystavovala šperky v roce 1968 v galerii Platýz, v letech 1973 a 1975 v galerii Karolina v Praze. Získala I. cenu v soutěži na mezinárodní výstavě bižuterie Jablonec '68. /6/

NÁRAMEK, 1975

chromovaná měď, Ø 6,5 cm, majetek Uměleckoprůmyslového muzea v Praze

V klenotnickém ateliéru Ústředí uměleckých řemesel tvořila šperky z drahých kovů a kamenů. Ve svém ateliéru se však zaměřuje na dostupnější šperk z barevných kovů, s chromovaným lesklým nebo matovaným povrchem, často barevně kombinovaný se smaltovanými prvky. Nositelnost je u Heleny Frantové důležitý požadavek. Reaguje i na potřeby současného odívání, přesto však její práce nemají krátkodobou platnost módního předmětu. Jsou vždy výtvarné, uměřené, dokonale funkční a vtipné.



LIBUŠE HANČAROVÁ

Sklářská výtvarnice a glyptička. Narodila se 5. června 1922 v Malčicích u Českého Dubu. V letech 1938--1942 studovala na Státní odborné škole šperkařské v Turnově, v letech 1943-1949 na Uměleckoprůmyslové škole v Praze (u prof. K. Štipla). Mnoho let externě spolupracovala jako návrhářka skla s Ústavem bytové a oděvní kultury a Ústředím uměleckých řemesel, pro něž navrhovala také šperky. Spolupracuje se zlatníkem Otakarem Rieglem. /7/

NÁHRDELNÍK, 1967

zlato, české granáty, Ø 15 cm provedlo družstvo Soluna v Praze, majetek Uměleckoprůmyslového muzea v Praze

Masivní náhrdelníky, náramky a prsteny respektují oblost ženských rukou a hrdla a teprve ve spojení s nimi nabývají konečné působivosti. Pracuje hodně s barevnými kameny, broušenými do muglí, které vybírá z českých polodrahokamů. Samostatnou skupinu v její práci tvoří křišťálové nebo skleněné intaglie a autorsky realizované čočky.

Zlatý náhrdelník je náročnou kompozicí s početným souborem různě velkých granátových muglí, montovaných a jour, aby vynikla barva kamenů. Autorka docílí zajímavých světelných efektů asymetrickým střídáním válcových schránek polokulovitě prohloubených, zaoblených nebo zcela dutých se schránkami vyplněnými granáty.



EVA HAVELKOVÁ

Sochařka. Narodila se 26. června 1929 v Bratislavě. V letech 1949-1954 studovala na Vysoké škole uměleckoprůmyslové v Praze v ateliéru užité plastiky (u prof. B. Stefana a doc. J. Nušla). Zabývá se volnou i užitou plastikou, šperkem a medailí. Od roku 1970 je členkou skupiny Medaile 66. V roce 1972 absolvovala několikaměsíční pracovní pobyt v Paříži. V letech 1970 a 1973 měla samostatnou výstavu šperku v galerii Karolina v Praze. Je nositelkou několika odměn a čestných uznání. /8/

ZÁVĚS, 1977

zlacený bronz kovaný, v. 27 cm, majetek Českého fondu výtvarných umění

Působí jako externí návrhářka klenotnického ateliéru Ústředí uměleckých řemesel. Ve vlastní realizaci šperků ze stříbra nebo z barevných kovů je její přínos k podobě našeho současného šperku. Charakterizuje je vtipnost a nekonvenčnost řešení i jistá velkorysost pojetí, prozrazující i ruku sochařky zvyklé zvládat rozměrnější objekty.

**KAREL HLAVA**

Sochař a řezbář. Narodil se 3. května 1950 v Počátkách u Žirovnice. V letech 1965-1969 studoval na Střední uměleckoprůmyslové škole v Praze obor řezbářství, v letech 1970-1976 na Vysoké škole uměleckoprůmyslové v Praze (u doc. J. Nušla, prof. J. Malejovského a doc. J. Soukupa). Získal zlatou medaili na mezinárodní výstavě bižuterie Jablonec '74 a bronzovou medaili na výstavě Jablonec '77. /9/

BROŽ, 1974

dřevo, kov, perleť, 5,5 X 6,5 cm, majetek autora

Přinesl do soudobého českého šperku nový materiál - perleť. Navazuje tak na rodinnou a místní tradici žirovnické perleťářské produkce. Posouvá své práce za hranici ozdobnictví a využívá estetické podmanivosti perleť v kombinaci s dřevem nebo kovem k vytváření drobných objektů plošné nebo trojrozměrné kompozice, pro něž zvolil techniku intarzie. Patří k nejmladší výtvarné generaci. Brož intarzovaná přírodně zbarvenou perletí je součástí souboru oceněného zlatou medailí.



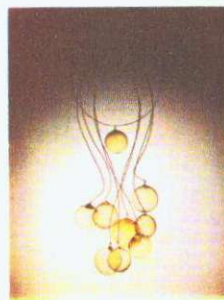
LIBUŠE HLUBUČKOVÁ

Sochařka. Narodila se 28. listopadu 1936 v Jablonci n. N. V letech 1952 až 1956 studovala na Střední uměleckoprůmyslové škole sklářské v Železném Brodě obor rytí skla. Po několikaleté praxi průmyslové návrhářky studovala v letech 1961-1967 na Vysoké škole uměleckoprůmyslové v Praze (u prof. J. Malejovského a doc. J. Nušla). Od roku 1975 vyučuje na lidové škole umění v Jablonci n. N. Zúčastnila se I. i II. tvůrčího symposia Stříbrný šperk. Za unikátní šperky získala dvě zlaté a dvě stříbrné medaile na mezinárodních výstavách Jablonec '68, '71, '74 a '77. /10/

NÁHRDELNÍK, 1975

stříbro, foukané čiré a barevné sklo, v. 28 cm, majetek Uměleckoprůmyslového muzea v Praze

Nejvýraznější šperky jsou skleněné. Volí pro ně dvojí techniku. První je výšivka z drobných pastelově zbarvených skleněných korálků, která vytváří obrazové miniatury. Asymetrická montáž z leštěného stříbra výrazně podtrhuje soudobost těchto drobných výtvarných dílek. Druhou techniku dokumentuje reprodukováný závěs. Tvarově bohaté prvky foukané z čirého, kouřového či topasově zbarveného skla spojují stříbrné články v asymetrickou kompozici nekonvenčních závěsů.



ALOIS HUBIČKA

Sochař. Narodil se 27. listopadu 1919 v Praze. V roce 1937 absolvoval Ústřední školu bytového průmyslu v Praze, obor řezbářství, v roce 1942 dokončil studia na Uměleckoprůmyslové škole v Praze (u prof. K. Dvořáka). Do roku 1946 pracoval jako vedoucí ateliéru České umělecké dílny v Praze, od roku 1948 se věnuje výtvarné pedagogice v severočeském kraji. Působí jako ředitel Střední průmyslové školy v Jablonci n. N. Vedle monumentální plastiky se zabývá drobnou plastikou a šperkem. Za šperk získal stříbrnou medaili na mezinárodní výstavě bižuterie Jablonec '77. Je nositelem vyznamenání Za vynikající práci. /11/

BROŽ, 1967

rohovina, 5,4 X 3,4 cm, majetek Muzea skla a bižutérie v Jablonci n.N.

Rohovinu, kost, dřevo, břidlici vedle kovu zvolil pro své drobné plastiky broží a závěsů, jimž tvar dává přírodní struktura a specifická barevnost materiálu. Stylizovaná i realistická lidská nebo zvířecí figura je častým námětem těchto plastik malých rozměrů.

**SVATOPLUK KASALÝ**

Sklářský výtvarník. Narodil se 26. května 1944 v Třešti. Po vyučení studoval v letech 1961-1965 na Střední uměleckoprůmyslové škole sklářské v Železném Brodě. Pracuje v železnobrodském sklářském průmyslu. Šperk vytváří ve vlastním ateliéru. V roce 1972 samostatně vystavoval drobnou skleněnou plastiku a šperk v Moravské galerii v Brně, v roce 1973 v galerii D v Praze. Na mezinárodní výstavě bižutérie Jablonec '71 a '74 získal dvě zlaté medaile. /12/

NÁRAMEK NA PAŽI, 1972

olovnaté sklo broušené, ródiovaná mosaz, dl. 11.5 cm majetek Uměleckoprůmyslového muzea v Praze

Používá sklo, čiré nebo barevné, náročně vybroušené do čistých tvarů a linií. Montáž z barevného kovu, pokrytá vrstvou rádia, které svým chladným leskem zvyšuje třpyt skleněného prvku, je dotvářena stejně pečlivě jako vlastní objekt. Neváhá vytvořit šperk na nohu nebo na nahé tělo. Náramek z modrého skla, který tvoří součást soupravy, je určen na horní část paže. Skleněný kosočtverec je vybroušen do křehké plastiky na vnitřní straně šperku, takže se uplatňuje v negativu.



VOJTĚCH KOBYLKA

Sochař. Narodil se 10. března 1943 v Praze. V letech 1958-1962 studoval na Střední průmyslové škole v Jablonci n. N., v letech 1963-1969 na Vysoké škole uměleckoprůmyslové v Praze (u doc. J. Nušla). V roce 1971 absolvoval II. jablonecké sympozium Stříbrný šperk. Kromě šperků vystavuje sochy a obrazy. Na mezinárodní výstavě bižutérie Jablonec '71 získal bronzovou medaili. /13/

ZÁVĚS, 1973

kované stříbro, dl. 24,5 cm, majetek Uměleckoprůmyslového muzea v Praze

Šperk je součástí širokého výtvarného záběru jako jsou kované mříže, tepané měděné plastiky nebo drobná stříbrná plastika. Šperk chápe nejen jako ozdobu, ale především jako drobnou plastiku. Tomu odpovídá prostorové pojetí, příznačné pro všechny Kobylkovy šperky, provedené zpravidla technikou kování.

Závěs kovaný ze stříbrného drátu, volně se pohybující na kruhu, tvoří prolínající se kruhové a čtvercové prvky, trojrozměrně vedené v asymetrické kompozici. Výtvarně zde působí i charakteristické stopy rukodělného tvarování.



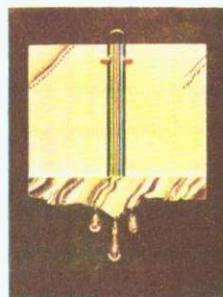
JAROSLAV KODEJŠ

Průmyslový výtvarník. Narodil se 9. září 1938 v Radčicích u Železného Brodu. Do roku 1969 působil jako návrhář průmyslové bižutérie, nyní vede výtvarné středisko Muzea skla a bižutérie v Jablonci n. N. V roce 1968 se zúčastnil I. mezinárodního sympozia Stříbrný šperk. V roce 1971 měl samostatnou výstavu u Lobmayera ve Vídni. V roce 1967 byl odměněn cenou CID za vynikající výrobek, na mezinárodní výstavě bižutérie Jablonec '68, Jablonec '71 a Jablonec '74 získal tři zlaté medaile, na výstavě Jablonec '77 bronzovou medaili. /14/

BROŽ, 1976

stříbro, barevné sklo, 7 X 9 cm, majetek Uměleckoprůmyslového muzea v Praze

Jeho první náhrdelníky byly vytvářeny z čirých nebo pastelově zbarvených skleněných destiček nepravidelně tvarovaných nad kahanem, nebo z dutých navíjených kuliček. Kovové prvky měly pouze funkční, spojovací úlohu. Stříbrný kov představuje rovnocenný výtvarný prvek v kompozicích z průsvitných okrouhlých destiček asymetricky řazených a rytmičujících stříbrnou plochu. Vzniká tak iluze pohybu, někdy ještě zvýšená volně zavěšenými skleněnými přívěsky.



Brož, vytvořená pro mezinárodní výstavu v Basileji, představuje poslední vývojové období Jaroslava Kodejše. Sklo je zde potlačeno na detail, i když významný jako barevný akcent a určující znak na stříbrné ploše.

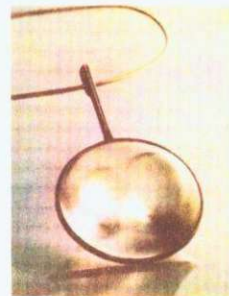
ZDENA MAŠATOVÁ

Sklářská výtvarnice a glyptička. Narodila se II. března 1938 v Praze. V letech 1954-1953 studovala na Střední uměleckoprůmyslové škole sklářské v Železném Brodě a v letech 1962-1968 na Vysoké škole uměleckoprůmyslové v Praze (u prof. S. Libenského, doc. J. Soukupa a doc. V. Plátka). Má několikaletou praxi průmyslové návrhářky. Obdržela zlatou medaili a bavorskou státní cenu na mezinárodní výstavě šperku při veletrhu v Mnichově v roce 1972, bronzovou medaili na mezinárodní výstavě bižuterie Jablonec '68 a čestné uznání na výstavě Jablonec '77. /15/

ZÁVĚS, 1972

broušené čiré sklo, stříbro, v. 6,8 cm, majetek Uměleckoprůmyslového muzea v Praze

Pracuje se sklem a polodrahokamy. Jejím přínosem k vývoji českého kamenářství je nový způsob zpracování křišťálu na principu vypouklé lesklé čočky, která tvoří spodní část plastiky a vytváří světelné efekty na vrchní matové straně. Při jednoduchosti tvaru tak vzniká plastika značné výtvarné



působivosti. Závěs z čirého skla, broušený na uvedeném principu, je částí souboru oceněného na mnichovské výstavě.

JANA MÉZLOVÁ ČTVERÁKOVÁ

Průmyslová výtvarnice a restaurátorka. Narodila se 17. února 1950 v Praze. V letech 1965-1969 studovala řezbářství na Střední uměleckoprůmyslové škole v Praze a v letech 1969-1975 na Vysoké škole uměleckoprůmyslové v Praze ve speciálním ateliéru tvarování užitekových předmětů (u prof. J. Malejovského a doc. J. Soukupa). Získala stříbrnou medaili na mezinárodní výstavě bižuterie Jablonec '74. /16/

SOUPRAVA NÁRAMKU A BROŽE, 1974

chromovaná mosaz, plexi, ocelové kuličky, 6,5 X 4 a 2,3 X 4,5 cm, majetek autorky

Představitelka nejmladší výtvarné generace se zabývá šperkem ve smyslu dobrého módního doplňku současného odívání mladých. Přihlíží proto i k cenové dostupnosti. Její souprava, vyznamenaná stříbrnou medailí, vtipně řeší využití levných materiálů. Jednoduché tvarové řešení kruhových prvků, které je v konečném účinku obohaceno pohybem kuliček.



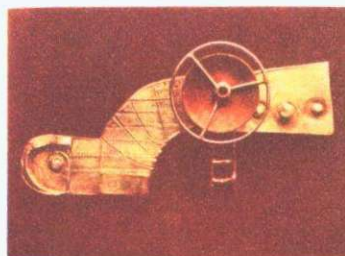
MARIE MLYNÁŘOVÁ

Sochařka. Narodila se 25. července 1943 v Jaroměři. V letech 1958-1962 studovala na Střední uměleckoprůmyslové škole sklářské v Železném Brodě, v letech 1962-1968 na Vysoké škole uměleckoprůmyslové v Praze (u doc. J. Nušla). V roce 1971 absolvovala II. sympozium Stříbrný šperk v Jablonci n. N. Samostatně vystavovala v roce 1969 v Karlových Varech, v roce 1970 v galerii Karolína v Praze a v roce 1977 ve Středočeském muzeu v Rožtokách. Získala zlatou medaili na mezinárodní výstavě bižuterie Jablonec '65. /17/

BROŽ, 1977

stříbro, mosaz. dl. 9 cm, majetek autorky

Montované nebo odlévané stříbrné šperky jsou často jemně barevně akcentovány polodrahokamy nebo korály. Nezapomíná ani na dívčí a dětský šperk, lehce inspirovaný lidovým šperkem minulého století. Rovněž vyrobila sérii nekonvenčně řešených snubních prstenů. K nejlepším pracím patří osobité fantazijní kreace na technické téma, které poznamenaly její tvůrčí začátky a k nimž se autorka v různých obdobích vrací. Brož-letadlo navazuje v plošném pojetí na starší prostorové brože s žebříčky, s vrtulkami či brože ve tvaru létajícího talíře.



BLANKA NEPASICKÁ

Sochařka. Narodila se 8. března 1938 v Ohrazenici u Turnova. V letech 1953-1957 studovala na Škole uměleckých řemesel v Turnově. V letech 1961-1967, po čtyřleté praxi návrháčky průmyslové bižuterie, studovala na Vysoké škole uměleckoprůmyslové v Praze (u doc. J. Nušla). V roce 1968 se zúčastnila I. mezinárodního symposia Stříbrný šperk v Jablonci n. N. V roce 1977 měla samostatnou výstavu šperků a emailů v Severočeském muzeu v Liberci. /18/

BROŽ, 1977

stříbro, 6,5 X 11 cm, majetek autorky

Výhradním tvůrčím materiálem je stříbrný kov. Barevných detailů používá málo. Stříbrnou plochu broží či náramků oživuje jemným reliéfem, broušením, kontrastní kombinací leštěných a matovaných prvků. Charakteristickou ukázkou je brož ve tvaru nepravidelného obdélníku s aplikovaným obrazcem s jemně zdrsňeným a zvlněným povrchem. Dojem pohybu, který vzniká protikladným působením základní leštěné plochy a strukturální apliky, zvyšuje volně přivěšený ručně řezaný kroužek. Ve své tvorbě výrazně uplatňuje techniku lití, u níž záměrně využívá efektu vytvářeného stopami odlévání z voskového modelu.



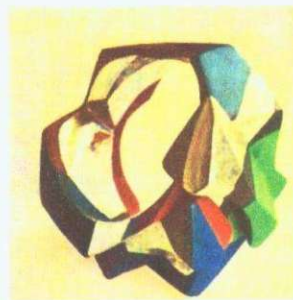
ALENA NOVÁKOVÁ

Sochařka a zlatnice. Narodila se 8. srpna 1929 v Praze. Vyučila se zlatnicí a stříbrnicí. V letech 1953-1959 studovala na Vysoké škole uměleckoprůmyslové v Praze (u prof. B. Stefana a doc. J. Nušla), kde do roku 1972 působila jako lektorka pro šperk. V roce 1971 se zúčastnila II. jabloneckého sympozia Stříbrný šperk. V roce 1969 samostatně vystavovala v Bratislavě. /19/

NÁRAMEK, 1975

lipové dřevo, akrylové barvy a plátkové stříbro, 10,5 X 10 cm, majetek autorky

Jako lektorka Vysoké školy uměleckoprůmyslové v Praze působila na vývoj generace výtvarníků šperkařů nastupující v šedesátých letech. Nerada pracuje pro anonymní nositelku. Její šperk je přímo vázán na osobu, jíž je určen. Formálně se vyvíjí od jednoduchých, často až rafinovaně zjednodušených forem, u nichž nechává autorka působit především krásu kovu - například ve špercích z ryzího zlata pro světovou výstavu v Montrealu - k složitým prostorovým kreacím z poslední doby. Jako tvůrčí materiál preferuje stříbro. V sedmdesátých letech ji zaujal problém barvy, který zpočátku řešila pomocí emailu v odvážných kompozicích červené a oranžové na stříbrném podkladě, později i na dřevěných řezaných a polychromovaných šperkových objektech i volných plastikách, u nichž ji zajímá prostorové řešení v odlišném materiálu.



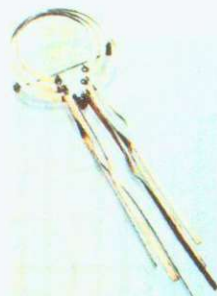
KARLA NOVÁKOVÁ

Průmyslová výtvarnice. Narodila se 29. února 1944 v Semilech. V letech 1958-1962 studovala na Střední průmyslové škole v Jablonci n. N. a v letech 1962-1968 na Vysoké škole uměleckoprůmyslové v Praze (u doc. Nušla). Pracuje jako vedoucí průmyslová návrhářka jablonecké bižuterie. Unikátní šperk tvoří a vystavuje od studijních let. V roce 1971 se zúčastnila II. sympozia Stříbrný šperk v Jablonci n. N. Za unikátní šperky získala zlatou medaili na mezinárodní výstavě bižuterie Jablonec '68. /20/

BROŽ, 1971

kované stříbro, český granát, dl. 10,5 cm, majetek Uměleckoprůmyslového muzea v Praze

Vytváří osobité křehké kreace, kované ze stříbrného drátu. Chvějivý pohyb volně zavěšených prvků a jemné stopy kladívka jsou součástí konečného výtvarného působení šperku. Symetrická kompozice opakujících se linií vytváří stylizovaný ornament, který většinou velmi střídme, doplňuje perlou nebo muglovaným polodrahokamem. Hutnější tvar mají autorčiny prsteny, vtipně tvarované z jediného kousku stříbra.

**JAN NUŠL**

Sochař. Narodil se 19. října 1900 v Hradci Králové. Po studiu na Odborné škole zlatnické v Praze se vyučil stříbrníkem u Josefa Hoffmanna a vystudoval Uměleckoprůmyslovou školu v Praze (u prof. J. Mařatky, K. Štipla a J. Horejce). V roce 1945 vyučoval na Odborné škole v Turnově. Od roku 1946 působil jako docent na Vysoké škole uměleckoprůmyslové v Praze ve speciálním ateliéru pro zpracování kovů. V roce 1937 získal stříbrnou a zlatou medaili na mezinárodní výstavě v Paříži, v roce 1958 Grand prix na světové výstavě v Bruselu. V roce 1975 byl jmenován zasloužilým umělcem. /21/

ZÁVĚS, 1958

zlato, české granáty, 8 X 4,5 X 3 cm, majetek Uměleckoprůmyslového muzea v Praze

Šperk je pouze součástí díla sochaře, který realizuje tepané měděné plastiky v životní velikosti a závažné restaurátorské úkoly, jakým byla například renovace stříbrného svatojanského náhrobku v chrámu sv. Víta. Šperku věnoval pozornost nejen jako pedagog, z jehož ateliéru vyšla celá řada výtvarníků mladší generace, ale i vlastním tvůrčím podílem. Nejvyššího ocenění se dostalo jeho



kolekci na světové výstavě v Bruselu, jejíž součástí je reprodukováný závěs. Novým způsobem využívá českého granátu. Závěs je dosti rozměrnou zlatou plastikou oválného tvaru s nepravidelnými otvory, uvnitř pokrytou drobnými českými granáty. Kontrastní dojem vnějšího

hladkého zlatého pláště a vnitřní barevné plochy červených kamenů je zcela neobvyklý a působivý.

VÁCLAV PLÁTEK

Sklářský výtvarník a glyptik. Narodil se 29. března 1911 ve Frýdštejně na Turnovsku. Po absolvování Odborné školy sklářské v Železném Brodě studoval v letech 1935-1940 na Uměleckoprůmyslové škole v Praze (u prof. F. Kysely) a v letech 1954-1957 na Vysoké škole uměleckoprůmyslové (u prof. K. Štipla), kde v letech 1960-1977 působil jako docent pro broušené a ryté sklo a glyptiku. V roce 1977 obdržel cenu Svazu českých výtvarných umělců. Je nositelem vyznamenání Za vynikající práci. /22/

NÁHRDELNÍK, 1973

zlato, záhněda, 12,5 cm, 3,2 cm, majetek Uměleckoprůmyslového muzea v Praze

Za nositele volí vždy jediný kámen, čirý křišťál s vnitřní kresbou přirozené minerální skladby nebo kámen barevný s bohatými světelnými nebo barevnými efekty, jako je tygří či sokolí oko, kozákovské acháty apod. Vytváří z nich drobné plastiky, jejichž abstrahující tvar respektuje vnitřní řad kamene a odkrývá optické vlastnosti minerálu. Zlatá nebo stříbrná montáž odpovídá tvarem i barvou drahokamu a je citlivým funkčním prvkem šperku.



FRANTIŠEK PORCAL

Zlatník. Narodil se 6. září 1910 ve Slapech u Semil. Zemřel 26. prosince 1974. V letech 1925-1929 studoval na Státní odborné škole šperkařské v Turnově. Pracoval jako zlatník, po válečné přestávce v úzké spolupráci s přítelem Milošem Beranem, od roku 1950 v Ústředí lidové umělecké tvořivosti a od roku 1953 v klenotnickém ateliéru Ústředí uměleckých řemesel. V rámci svého zaměstnání se podílel na řadě výstav doma i v zahraničí (světové výstavy v Bruselu a Montrealu). V roce 1968 mu ministerstvo kultury udělilo titul mistra uměleckých řemesel. /23/

ZÁVĚS, 1965

zlato, české granáty, v. 5,5 cm, majetek Uměleckoprůmyslového muzea v Praze

Zabývá se restaurováním prací na historických zlatnických památkách nebo jejich kopírováním.

Reprodukovaný závěs nese všechny znaky kvalitní klenotnické práce poválečného období a představuje nekonvenční využití českého granátu, kamene obzvláštní krásy a národní symboliky, jejíž význam podtrhuje stylizovanými lipovými listy. Způsob zasazení kulovitě broušených granátů ukazuje jejich hlavní vlastnosti - světlo a barvu.

**VLASTA PROVAZNÍKOVÁ**

Malířka. Narodila se 17. listopadu 1917 v Praze. V roce 1942 ukončila studium na pražské Uměleckoprůmyslové škole (u prof. F. Kysely). V intencích Kyselovy školy zabývá se užitým uměním obecně včetně scénického výtvarnictví a šperků. V roce 1970 uspořádala samostatnou výstavu kreseb a šperků v galerii Karolina v Praze. /24/

BROŽ, 1968

zlacená měď, 6 X 5 cm, majetek autorky

V návrzích pro klenotnický ateliér Ústředí uměleckých řemesel pracovala se zlatem, brilanty a perlami. Ve svých unikátních špercích především s přírodními materiály, nebroušenými polodrahokamy, vltavíny s matovou strukturou oblázků, dřevem nebo barevnými kovy. Brož, která patří do větší série šperků variabilních tvarů s jemným rytým dekorem takřka grafického charakteru, je vytvořena z barevného měkkého kovu. Silné pozlacení původního materiálu nepůsobí jako náhražka, pouze zvyšuje světelnou hru rytého dekoru.



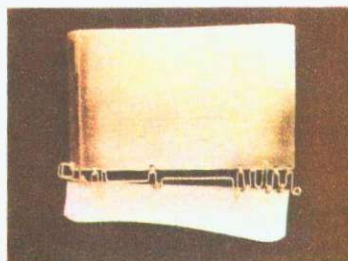
ELEONORA REYTHAROVÁ

Sochařka. Narodila se 3. září 1939 v Sibříně. V letech 1954-1958 studovala na Střední průmyslové škole v Jablonci n. N. a v letech 1961-1967 na Vysoké škole uměleckoprůmyslové v Praze v ateliéru pro umělecké zpracování kovů (u doc. J. Nušla). Zabývá se sochařským zpracováním kovu včetně medailí a šperků. Pracovala i jako průmyslová návrhářka a jako výtvarník divadla Ypsilon v Liberci. Absolvovala I. a II. sympozium Stříbrný šperk v Jablonci n. N. v letech 1968 a 1971. /25/

BROŽ, 1968

stříbro, dl. 6 cm, majetek Muzea skla a bižuterie v Jablonci n. N.

Brož je součástí kolekce broží a náhrdelníků, které autorka vytvořila na I. jabloneckém sympoziu. Je komponována z hladkých, ručně leštěných stříbrných ploch a nepravidelné vlnovky ze stříbrného drátu, který dodává šperku lehkost a pohyb. Autorka využívá velmi střídme techniky tvarování stříbrného drátu. Vznikla tak řada osobitých prostorových kompozic drobných rozměrů. Někdy toto nepravidelné síťoví je vlastní konstrukcí objektu, jindy vytváří zdobný detail.



JOZEF SOUKUP

Sklářský výtvarník a glyptik. Narodil se 6. července 1919 v Přepěřích u Turnova. Po absolutoriu Státní odborné školy šperkařské v Turnově studoval v letech 1937-1941 na Uměleckoprůmyslové škole v Praze. V letech 1947 až 1950 studoval na École nationale des Beaux-Arts v Paříži. Od roku 1950 působil jako pedagog na Vysoké škole uměleckoprůmyslové v Praze, od roku 1978 je profesorem. V roce 1977 mu byla udělena cena ministra kultury ČSR. /26/

NÁHRDELNÍK, 1976

zlato, drahokamy, v. 22,5 cm autorské provedení gemy, montáž JAROSLAV NÁPRSTEK, majetek Uměleckoprůmyslového muzea v Praze

Pracuje při tvorbě šperků s kameny, zpravidla vícebarevnými. Nezapře tím kamenářskou tradici svého kraje ani svého učitele Josefa Drahoňovského, na kterého navazuje svými figurálními a portrétními řezbami. U náhrdelníku, na jehož zlaté kostře řadí autor v barevné skladbě různobarevné kameny, je nosným prvkem kamej s hlavou dívky, řezaná v záhnědě. Dokonalým zpracováním kontrastuje s ostatními kameny, kterým je ponechán jejich přirozený tvar, zušlechtěný pouze leštěním. Šperku se věnuje již od poválečných let, kdy se snažil o zvýšení úrovně českého šperku účastí v soutěžích a podnětnou činností ve svazových komisích a mezinárodních výstavních porotách.

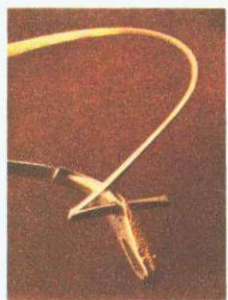
**JAROSLAV STANĚK**

Sochař, zlatník, restaurátor. Narodil se 23. června 1931 ve Zlivi. Vyučil se zlatníkem. V letech 1952--1953 studoval na Vysoké škole uměleckoprůmyslové v Praze (u prof. B. Stefana a doc. J. Nušla). Od roku 1953 vede pasířskou dílnu Výtvarných řemesel. /27/

NÁHRDELNÍK, 1973

stříbro, zlatá granulace, v. 18 cm majetek Uměleckoprůmyslového muzea v Praze

Realizuje užité plastiky a osvětlovadla pro renovované architektonické objekty a restauruje zlatnické památky. Stříbrný náhrdelník oživuje moderním pojetím antickou hadí formu a revokuje v nové době zanedbanou náročnou techniku zlaté granulace. Jemnost pojetí i provedení a citlivost k proporcím jsou hodnoty příznačné nejen pro tento šperk, ale pro autorovu výtvarnou činnost obecně.



JITKA ŠABARTOVÁ

Sochařka. Narodila se 18. 3. 1928 v Praze. Zemřela 6. prosince 1975. V letech 1949-1955 studovala na Vysoké škole uměleckoprůmyslové v Praze (u prof. K. Štipla a doc. J. Nušla). /28/

NÁHRDELNÍK, 1974

stříbro, acháty, 13,5 X 15,5 cm, realizace OTAKAR RIEGEL, soukromý majetek

Externě spolupracovala jako návrhářka s klenotnickým ateliérem Ústředí uměleckých řemesel. V posledních letech se věnovala tvorbě stříbrných šperků ve spolupráci se zlatníkem Otakarem Rieglem. Je pro ni příznačná práce s kameny, kontrastní skladba z lesklých ploch stříbra a barevných kabošonů polodrahokamů převážně českého původu. Její šperky se vyznačují kompozičním řádem, tvarovou střídmostí a ohledem k funkci.



EVA ŠŤASTNÁ

Sochařka. Narodila se 22. července 1944 v Praze. V letech 1958-1962 studovala na Střední odborné škole výtvarné v Praze, v letech 1962-1970 na Vysoké škole uměleckoprůmyslové v Praze (u doc. J. Nušla). V roce 1967 absolvovala studijní pobyt v Halle-Giebichensteinu v NDR. V roce 1971 se zúčastnila II. symposia Stříbrný šperk v Jablonci n. N. V roce 1968 samostatně vystavovala v Londýně a v Berlíně, v letech 1975 a 1977 v Praze. Získala stříbrnou medaili na mezinárodní výstavě bižutérie Jablonec '71. /29/

NÁHRDELNÍK, 1973

stříbro, barevný smalt, v. 22,5 cm, majetek autorky

Její práce, ať jde o plastiky, emaily nebo šperky, jsou vždy nekonvenční. U šperků používá kameny nezvyklých tvarů, barev i názvů. V tvorbě vychází z výtvarné představy, nenechává se ovlivnit klasickými



požadavky řemesla. Často pracuje s momentem překvapení: její šperky jsou otevíratelné, s nepostřehnutelnými vnitřními schránkami a s drobnými poetickými sděleními uvnitř. Jsou to talismany, amulety.

Náhrdelník s modrozelenými smaltovanými destičkami. Je hravou kompozicí různých článků se smaltovanými znaky, jejímuž pojetí odpovídá i způsob realizace z tenkých stříbrných plíšků a drátků.

DANIELA VINOPALOVÁ

Sochařka. Narodila se 16. prosince 1928 v Opavě. V letech 1948-1950 studovala výtvarnou výchovu na pedagogické fakultě Univerzity Karlovy (u prof. K. Lidického) a v letech 1950-1955 na Akademii výtvarných umění v Praze (u prof. J. Laudy a K. Pokorného). V roce 1971 se zúčastnila II. symposia Stříbrný šperk v Jablonci n. N. /30/

NÁRAMEK, 1978

stříbro, dl. 7 cm odlito v klenotnickém ateliéru Ústředí uměleckých řemesel, majetek autorky

Realizaci šperků ve stříbře jí umožnila teprve účast na jabloneckém sympoziu. Další stříbrné šperky vznikly ve spolupráci s klenotnickým ateliérem Ústředí uměleckých řemesel, kde byl odlit i vyobrazený náramek. Jeho sochařské pojetí určuje šperk jako svébytný objekt d' art, sochařka však respektuje anatomickou stavbu ruky a vytváří předmět sice tvarově náročný a nekonvenční, přesto však funkční. Je zaujata kovem jako tvárnou hmotou s bohatými možnostmi a využívá struktury vzniklé technikou odlévání k výraznému výtvarnému účinku.



LADISLAVA VÍZNEROVÁ

Sklářská výtvarnice. Narodila se 16. května 1943 v Kolíně. V letech 1958 až 1961 studovala na Průmyslové škole sklářské v Kamenickém Šenově. Šest let pracovala jako návrhářka sklářského průmyslu, od roku 1967 se výhradně věnuje tvorbě skleněného šperku.

3. PRAKTICKÁ ČÁST

- vytvoření souboru šperků z chirurgického drátu, doplněného dalšími netradičními materiály

3.1 Chirurgická ocel v kombinaci s korálky

pomůcky a nářadí

pracovní postup

použitá literatura

3.2 Šperky z keramické modelovací hmoty na vzduchu tuhnoucí – KERA plast, DAS

pomůcky a nářadí

pracovní postup

použitá literatura

3.3 Šperky z keramické modelovací hmoty v kombinaci se sklem

pomůcky a nářadí

pracovní postup

použitá literatura

3.4 Šperky vitrajové technikou Tiffany

seznámení s technikou a historií

pomůcky a nářadí

pracovní postup

použitá literatura

3.5 Šperky z transparentního skla kolorované speciálními barvami na sklo

pomůcky a nářadí

pracovní postup

použitá literatura

Kromě čtyř samostatných výstav v Československu vystavovala v roce 1968 ve Folkswang Museu v Essenu, v roce 1971 u Lobmayera ve Vídni, v roce 1973 v Galerii NI v Haagu a v roce 1972 v Kolíně n. R. Získala bronzovou medaili na mezinárodní výstavě bižuterie Jablonec '68 a v roce 1969 zlatou medaili a bavorskou státní cenu na mezinárodní výstavě šperku při veletrhu v Mnichově. /31/

ZÁVĚS, 1975

zelené sklo se zatavenou ocelí, stříbro, v. 13,5 cm, montáž provedl OTAKAR RIEGEL, majetek Uměleckoprůmyslového muzea v Praze

Objekty z čirého nebo zbarveného skla se zatavenými kovovými vlákny, mřížkami nebo vzduchovými bublinami, tvaruje v huti ve spolupráci se sklářským mistrem, okouzlují vnitřní plastikou struktur, pokaždé jinou a jedinečnou. Tyto neklidné mikrosvěty neživé přírody spoutává vnější přísností geometrického tvaru, kterého dociluje broušením. Stříbrnou montáží předmětu šperk kompozičně dotváří, i když skleněnému objektu přiznává vždy prvenství.



3.1 Chirurgická ocel v kombinaci s korálky

pomůcky a nářadí:

chirurgická ocel, nerezový včelařský drát, vázací drát, štípací kleště, kulaté elektrikářské kleště, kombinované kleště, (trafo)pájka, cín, pájecí kapalina, metr, pravítko, různé tvary, velikosti a barvy skleněných korálků (lze použít i dřevěné, nebo keramické), dřevěnou tyčku a kousek jelenice na vyhlazení drátu



pracovní postup: návrhy a popis postupu při výrobě šperků

- vytvoříme si návrh
- vyhladíme drát pomocí dřevěné tyčky a jelenice, v pravé ruce držíme tyčku, na ní položíme drát a nakonec jelenici (používá se z ochranného důvodu, aby nás drát neporezal a nepopálil), přidržujeme palcem a po drátu přejíždíme tak dlouho, dokud není zcela vyhlazený
- nastříháme drát na požadované délky
- na konci drátů uděláme očko pomocí kulatých elektrikářských kleští
- navlékneme korálky a na druhém konci opět zakončíme očkem
- z jednotlivých částí vytvoříme výsledný tvar
- přiděláme očko na zavěšení
- z chirurgického drátu vyrobíme obruč kolem krku
- šperk na obruč zavěsíme
- pokud nechceme, aby se závěs samovolně pohyboval, zakápneme dotyk obou drátů cínem



použitá literatura:

Šmíkmátorová M.: Tvořivý amos, časopis pro kreativní tvorbu, ročník II./ 2005, číslo 4

Grabner Ursula: Originální šperky vyrobené z pestrých korálků

3.2 Šperky z keramické modelovací hmoty na vzduchu tuhnoucí – KERA plast, DAS

pomůcky a nářadí:

chirurgická ocel, nerezový včelařský drát, vázací drát
štípací kleště, kulaté elektrikářské kleště,
kombinované kleště, (trafo)pájka, metr, pravítko,
dřevěnou tyčku a kousek jelenice na vyhlazení drátu,
cín, pájecí kapalina, metr, pravítka, modelovací
hmota (popřípadě modurit), nůž, akrylové nebo
temperové barvy, štětce, nádobku s vodou, podložky,
váleček, špejle, něco na zatížení výrobku při schnutí, jemný smirkový papír, hadr, vykrajovátko
na cukroví, (na zdobení např.: korálky, kamínky, mušle, provázky, látky, použitá CD)



pracovní postup: návrhy a popis postupu při výrobě šperků

- vytvoříme si návrh
- do jednoho kousku hmoty zapracujeme temperovou barvu, druhý necháme bílý
- z obou vytvoříme tzv. hady a opět zapracujeme do sebe, vznikne nám zajímavý mramorovaný vzor



- vyválíme placičku (aby byla po celé ploše stejně vysoká, pomůžeme si špejlemi, které položíme z obou stran hmoty pod váleček)



- pomocí vykrajovátek na cukroví nebo nože vykrojíme požadovaný tvar a nesmíme zapomenout ani na díрку pro očko určené k zavěšení
- výrobek položíme na tvrdou podložku a necháme do druhého dne uschnout



- hrany začistíme jemným smirkovým papírem
- přiděláme očko na zavěšení
- z chirurgického drátu vyrobíme obruč kolem krku
- šperk na obruč zavěšíme
- pokud nechceme, aby se závěs samovolně pohyboval, zakápneme dotyk obou drátů cínem



použitá literatura:

Brahová M.: Kouzlíme z moduritu, Nakladatelství, zásilková služba, Náchod 2000

Brahová M.: Ozdoby, šperky, přívěsky, Nakladatelství, zásilková služba, Náchod 2000

3.3 Šperky z keramické modelovací hmoty (KERA plast, DAS) kombinací se sklem

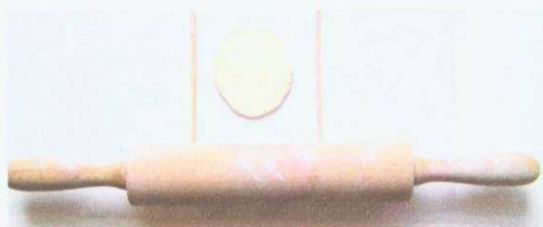
pomůcky a nářadí:

chirurgická ocel, nerezový včelařský drát, vázací drát štípací kleště, kulaté elektrikařské kleště, kombinované kleště, (trafo)pájka, metr, pravítko, dřevěnou tyčku a kousek jelenice na vyhlazení drátu, cín, pájecí kapalina, metr, pravítka, modelovací hmota (popřípadě modurit), nůž, akrylové nebo temperové barvy, štětce, nádobku s vodou, podložky, váleček, špejle, něco na zatížení výrobku při schnutí, jemný smirkový papír, hadr, řezák na sklo, odlamovací kleště, karborundový brousek, sklíčka



pracovní postup: návrhy a popis postupu při výrobě šperků

- vytvoříme si návrh
- do hmoty podle potřeby zapracujeme temperovou barvu, nebo ji necháme bílou
- vyválíme placičku (aby byla po celé ploše stejně vysoká, pomůžeme si špejlemi, které položíme z obou stran hmoty pod váleček)
- vsadíme sklíčko a pečlivě hmotu přitlačíme
- vyřízneme požadovaný tvar a nesmíme zapomenout ani na díрку pro očko určené k zavěšení



- výrobek položíme na tvrdou podložku a necháme do druhého dne uschnout

- pokud chceme, aby byl šperk průsvitný, hmotu ze spodní strany odstraníme, necháme pouze okraje (ale pozor, aby se sklíčko nepoškrabalo)
- hrany začistíme jemným smirkovým papírem
- přiděláme očko na zavěšení
- z chirurgického drátu vyrobíme obruč kolem krku
- šperk na obruč zavěsíme
- pokud nechceme, aby se závěs samovolně pohyboval, zakápneme dotyk obou drátů cínem



použitá literatura:

Brahová M.: Kouzlíme z moduritu, Nakladatelství, zásilková služba, Náchod 2000

Brahová M.: Ozdoby, šperky, přívěsky, Nakladatelství, zásilková služba, Náchod 2000

3.4 Šperky vitrajové technikou Tiffany

Seznámení s technikou a historií:

Zpracování skla

Sklo se vyrábí ve sklářských pecích dokonalým protavením "sklářského kmene". Nejdůležitější součástí kmene je křemenný sklářský písek, ke kterému se přidává zásaditá zemina, jako je vápenec nebo složením podobné nerosty (křída, vápenitý pískovec apod.) a alkalický kysličník sodný nebo draselný. Místo vápence se též používají některé jiné kysličníky kovů, jako např. kysličník olovnatý na olovnaté sklo. Do vsádky se také dává podíl skleněných střepů. Podle druhu surovin ve sklářském kmeni a jejich vzájemném poměru vzniká sklo různých kvalit, od méně kvalitního skla na běžné použití až po speciální materiál pro využití ve vědě, průmyslu nebo umění. /1/

Sklovina, vzniklá v peci, se také při výrobě barví nebo se naopak odbarvuje. Nejběžnější zbarvení vzniká příměsí solí železa - vzniknou zelené a hnědé tóny, např. lahve v obchodě. Kobalt barví modře, stříbro žlutě, mangan fialově a zlato způsobuje tmavě červenou barvu. Mícháním za vysokých teplot se sklovina zbavuje bublinek vzduchu - čeří se a stává se homogenní. Po snížení teploty se může sklovina dále zpracovávat strojově nebo ručně.

Klasická vitraj a vznik techniky tiffany

Už ve starověku se stavitelé snažili řešit problém, jak osvětlit vnitřní prostory. Používali zvířecí vysušené blány. Naolejované tkaniny napnuté ve dřevěných rámech. Tenké mramorové destičky až po nejprimitivnější sklo, které mělo podobu malých sklíček z rozžhaveného křemene, nalitého na ploché kameny. Ty byly usazovány do otvorů v masivních olověných deskách. Po spojení kousků skla olovem do větších ploch vznikla vitraj.

Vitraj je původní středověká technika, která se používala k zasklení většího prostoru pomocí malých dílků skla zasazených do pevného celku, protože skláři v té době ještě neuměli vyrobit velké tabule skla. Na spojování dílků skel se používaly olověné profily. Práce je díky pracovnímu postupu dosti masivní. A klasická vitraj je vždy zasazena do pevného rámu nebo zděného otvoru.

Technika se rychle zdokonalovala a na počátku středověku už byli stavitelé schopni uzavřít libovolně velký okenní prostor. V období vrcholné gotiky dosáhla vitrajová technika svého největšího vrcholu. Její vývoj postupoval od spojování čočkových skel, což byly vyfouknuté

baňky, které se následně zploštily. Měly silnější střed a nechávaly se v původním tvaru. Přes ploché tabulky, vzniklé rozříznutím a rozválením vyfouknutého válce k různě domalovaným (většinou černou barvou, později žlutou a červenou a dalšími) nebo úplně probarveným sklům.

Vznik techniky tiffany sahá až k počátku minulého století. Potomek známé americké šperkařské rodiny Louis-Comfort Tiffany, který se narodil v New Yorku roku 1848, odešel v sedmnácti letech do Evropy, kde objevil krásu skleněných vitrajových oken katedrál. Po návratu domů se začal zabývat prací se sklem. Přišel na nápad nahradit dosavadní hrubou práci s olovenou sítí použitím pásků měděného plechu ohýbaných podle hran skla. Do vzniklého profilu se pak sklo vlepovalo včelím voskem a nakonec se vše spojilo cínovou pájkou. Drobné skleněné části umožňují lepší ztvárnění autorova záměru. Takto mohl začít vytvářet i náročné a jemné obrazy, což s olovem nebylo možné. Zpočátku si nechal sklo vyrábět ve sklárnách, ale pak si založil vlastní sklárnu, kde experimentoval s probarvením a brilantností barev. Dokázal vyrobit až 5 000 barevných odstínů.

K úspěchu mu dopomohlo i to, že žil právě probíhajícím v období secese, která podporovala rozvoj uměleckých řemesel. A touto technikou, přesně odpovídající požadavkům stylu, dosáhl jemnosti, zdobnosti, preciznosti, mohl vystoupit do prostoru a hledat nové možnosti využití skla. Díla začala být především plně funkční. Vznikaly skleněné šperky, bytové doplňky a klasická stínidla tiffany.

Došlo také k zjednodušení techniky. Vosk a ohýbání měděného plechu bylo vystřídáno modernější a pohodlnější technologií měděných samolepících pásek. Spojování celku se téměř nezměnilo. Výsledná práce je samostatná a nepotřebuje zpevňovat rámem, protože každý dílek je olepený páskou a sletovaný.

První vitraje vyrobené u nás jsou již z třináctého století. České vitrajové sklo se dováželo do celé Evropy a dodnes patří mezi unikáty ve sbírkách po celém světě. Po válce se toto umění vlivem doby na čas vytratilo. Až po otevření hranic se do naší republiky začala dovážet nejrůznější probarvená skla - duhová, žíhaná, opálová, probarvená atd. Dnes se opět vrací do módy hlavně v podobě dekorativních předmětů, jako jsou vitríny, závěsné obrázky na oknech, šperky a zrcadla. Zájem o výrobky začal stoupat a to i přes to, že jejich cena je poměrně vysoká, díky základnímu materiálu – sklu, které se dováží. Ze současných autorů je známá paní Věra Křesadlová.

Americká vitraj

Je zjednodušená technika, kterou lze nazvat jako falešnou vitraj. Tabulka skla se

nerozřezává, zůstává vcelku. Speciální samolepicí stříbrná páska se lepí na povrch skla podle nákresu a vzniklé obrazce se vymalovávají barvami na sklo. Páskou nelze dosáhnout přesných oblouků, tak se sklo dělí většinou na geometrické tvary. Jedná se tedy o napodobeninu vitraje a s tím se musí počítat i při její údržbě.

Pracoviště a pomůcky

- ideální je samostatná místnost - pracovna, nebo alespoň vyhrazený kout
- police na uložení kusů skla
- bedýnka na zbytky skel a větší odpad po řezání
- nezbytná je nádoba na nezpracovatelný skleněný odpad (barevné střípky, které jsou již nepoužitelné pro techniku tiffany, upotřebí po rozdrčení třeba keramik, floatové (okenní) sklo patří do skleněného odpadu k recyklaci)
- pevný pracovní stůl, dostatečně velký a dobře osvětlený, část stolu, kde budeme řezat je třeba pokrýt tenkou gumou, kouskem koberce, nebo alespoň novinami, tím se chrání hlava řezáku před dopady na tvrdou podložku a zabrání se klouzání skla při řezání
- police či skříňka na krabice s drobným nářadím a materiálem
- náplast pro první pomoc
- broušení - brusku (umístěnou tak, aby voda nestříkala na místo, kde řežeme, dále musíte chránit přívod elektřiny proti vodě, nikdy nenapájíme brusku prodlužovačkou umístěnou na zemi pod ní)
- letování – páječka, nehořlavá podložka, stojánek pro páječku, nádobka s pájecí kapalinou, cín, dostatek pracovního místa, dobře umístěný přívod elektřiny, nejlépe zespodu z pravé (leváči opačně) strany stolu tak, aby přívodní kabel nepřekážel při práci, případně použijeme prodlužovačku, kterou dobře připevníme ke stolu, pohyb při práci nesmí být jakkoli omezován
- nesmíme zapomenout ani na "výstavní síň", protože z práce musíme mít především radost

Základní nářadí

- kvalitní řezák, na této položce se nevyplatí šetřit (k zakoupení ve speciálních prodejnách pro vitrajisty)

- plastové pravítko, hladký pruh plexiskla nebo kovu min. 1 mm silného v šíři od 2,5 cm, aby pravítko po skle neklouzalo, podložíme ho nastříhanými pruhy gumového škrtidla z lékárny nebo je nalepíme přímo na spodní stranu
- tenký lihový fix (0,5mm) na kresbu návrhu (obyčejný fix se při dobrušování smyje)
- lámací kleště s plastovými kryty čelistí a s ryskou, raději větší velikost
- elektrická bruska s diamantovým kotoučem
- karborundový brousek na drobné zabrušování ve vodě
- špachtličku na uhlazení pásky –např. plastovou pletací jehlici
- špendlíky a polystyrénovou desku, pokrytou papírem nebo novinami
- elektrickou páječku, která hřeje nepřetržitě, nevhodná a prakticky nepoužitelná je trafopájka, příkon páječky se odvíjí od velikosti práce, zpočátku stačí páječka s příkonem 50-80 W
- nehořlavá podložka
- pinzetu na přidržení drobných kousků (chirurgický peán)
- pájecí kapalinu, jemný štěteček na nanášení nebo vatové tampónky
- svěráček - pro pohodlnější práci
- dřevěné špalíčky, zbytky lišt a hranolků různé velikosti na podkládání a pár dřevěných kolíčků, které nahradí svěráček

Co a jak použít a co udělat, abychom prodloužili životnost a funkčnost nářadí

Základem techniky tiffany je dokonale zvládnuté řezání skla. Na obrázku jsou dva typy řezáků.

Šedý je velmi jemný. Řezací kolečko má pevně ukotvené v rukojeti. Není vhodný pro začátečníky. Slouží k vyřezávání velmi jemných dílků.



Oranžový, má otočnou hlavu, která se dá vyměnit.

Hlava je odpružená perkem. Vzadu má kuličku, která slouží

k poklepu na řez. Ta se dá odšroubovat a řezák lze naplnit řezacím olejem, nebo petrolejem.

Pružinka zajistí přísun maziva ke kolečku. Nahoře na stříbrné části je šroubek, který se povolí při

výměně hlavy. A pomůže nám i ke správnému držení řezáku - při řezání musí být na vrchní straně.



Údržba řezáků

Kolečko vyjmeme v hadru s petrolejem a otřeme. Nečistota může znemožnit otáčení kolečka při řezání. Do plnicích řezáků průběžně dolíváme řezací olej, nebo se zásobník řezáku nemusí plnit vůbec. Po skončení práce je ale dobré postavit řezák „na hlavu“ do nádoby s řezacím olejem nebo petrolejem (u každého typu řezáku). Řezák držíme jako tužku, úhel sklonu je individuální, ale neodkláníme ho do strany, kolečko musí být ke sklu vždy kolmo. Velký pozor musíme dávat také na padání řezáku na podlahu.



správné položení řezáku

Lámací kleště

Vlevo jsou kleště s mírně prohnutými čelistmi, v místě dotyku se sklem je kryjí plastové návleky. Používají se k rozlomení větších tabulí řezaných rovně nebo do mírného oblouku. Správnou polohu ukazuje vygravírovaná ryska. Patří do základní výbavy.

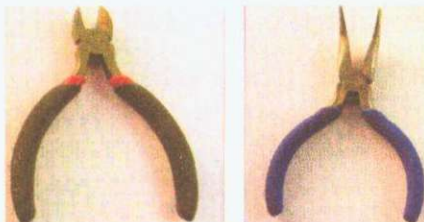


Čelisti kleští uprostřed jsou rovné, tzv. rovné lámačky, na odlamování malých kousků skel, hlavně rovných okrajů.

Vpravo jsou jemné kleštičky se špičatými čelistmi. Používají se na vylamování kousků skla třeba z uzavřených oblouků.



Detail - lámací kleště



Dvoje obyčejné kleště

Údržba kleští

Kleště nepotřebují velkou péči. Plastové kryty občas zkontrolujeme, popřípadě vyměníme. Kovové části občas konzervujeme přetřením hadříku, kterým jsme vyčistili řezáky.

Bruska

První částí je vodotěsně zabudovaný motor ve spodním dílu. Navrchu je miska na vodu, která smáčí brusný kotouč. V horní částí je snímatelná mřížka. Za brusným kotoučem je molitan, který nasává vodu ze zásobníku k namáčení kotouče. A vzadu za kotoučem je snímatelná ochrana, aby voda nestříkala kolem. Brusné kotouče jsou výměnné, nasazují se pomocí imbusového klíče a mají různou hrubost (zpočátku stačí střední). Místo kotouče lze nasadit i vrtáček na sklo.



Údržba brusky

Pozor! Je to elektrický stroj, který pracuje s vodou. Voda často přeteče přes zásobník a teče pod stůl. Na boku vpravo dole je síťový vypínač. Má bezpečnostní kryt, který se nesmí poškodit.



V zásobníku musí být vždy dostatek vody, aby kolotala vpředu kolem kotouče. Jinak se ničí brusný kotouč. Nedostatek vody poznáme podle toho, že obrus na skle je bílý. Molitan je třeba občas vyprat pod proudem vody nebo ustříhnout nový. Pozor, je plný úštěpků skla.

Při čištění sejmeme vrchní mřížku, slijeme téměř všechnu vodu a lžící seškrabeme nabroušenou skleněnou kaši. (Tu si rád vezme nějaký keramik - po vypálení v peci je prý nádherná) Po vyčištění zase vodu dolijeme. Velká vrstva obrusu může způsobit přehřátí brusky a ta se automaticky vypne. Musí se nechat stydnout tak 20 minut a tepelná pojistka sama brusku zapne.

Také pozor na přívodní kabely, aby se nespálily pájkou.

Páječka

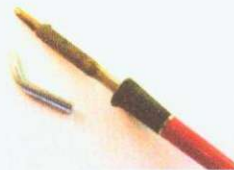
Na značce nezáleží, rozhodující je příkon. Ten postačí 60-75 W. A opět stejné pravidlo - příliš šetřit se nevyplatí.

Hrot je šikmo seříznutý a na konci mívá pokovenou část, která zvyšuje jeho trvanlivost. Ohnutý hrot se využívá na jemnější práci a rovné spoje (pro začátek není nutný). Páječka musí hrát nepřetržitě. Trafopáječka je nevhodná. Musí se stále vypínat, nestačí cín protavovat a spoj není hladký.

Údržba páječky

Pozor musíme dávat na přívodní kabel, aby se nepropálil.

Největší péči však potřebuje hrot. Během pájení ho často musíme otírat do namočeného a vyždímaného hadru, nejlépe lněného. Pozor na ruce - okamžitě se valí pára. Hrot by měl být po celou dobu hladký a lesklý. Po skončení práce na hrotu necháme jako ochranu kapičku cínu.



Nepoškozený a čistý hrot

Poškozený – potřeba vyměnit

Nepovinná výbava

Kruhový řezák - k vyřezávání přesných koleček. Ve středu je přísavka s páčkou a řezací kolečko pojíždí po rameně s měřítkem. Hlavička řezáku je otočná a je na ní asi 5 řezacích hrotů. Opět řežeme jen jednou, neobtahujeme.



Kleště na broušení malých skel - mezi čelisti se uchytí střípek a spodní plocha kleští leží celou plochou na mřížce brusky. Čelisti jsou stále maličko pootevřené.



Řezací pracoviště - podložka se soustavou úchytek, dorazů a pravítka.

Materiály

Cínová pájka – je směs cínu s olovem (60% cínu a 40% olova). Existuje v několika tvarech: tyče s trojúhelníkovým průřezem, cívka s cínovým drátem, cín polokruhového průřezu ze speciální vitrajistické prodejny.



Měděné pásky – šířka 3,2 až několik centimetrů, dle tloušťky skla. Páska vždy musí přesahovat přes oba okraje skla. Šířka přesahu je libovolná.

Barva pásky – na vrchní straně je páska vždy měděná, jedná se barvu vnitřní strany. Ta existuje měděná, černá a stříbrná. Stříbrná páska je



nejdražší, ale nejuniverzálnější. Když je sklo průhledné, měděná nebo černá páska může působit

rušivě. Páska umožňuje nanášení cínu, ten se rozlévá na povrchu a zatéká i mezi jednotlivé dílky vitraje a tím předmět zpevní. Sklo musí být dokonale odmaštěné a osušené, aby páska přilnula.

Pájecí kapalina – bez potření kapalinou nejde pájet. Pájecí kapalinu je lépe zpočátku kupovat ve speciální prodejně pro vitrajisty.



Patina – slouží k vytvoření dojmu, že povrch je starý a zoxidovaný. Je několik barev např. černá, měděná atd. Postup: natřít tampónkem a omýt.



Technologie tiffany

Vitraje vyrobené technikou tiffany jsou vzhledově podobné klasickým vitrajím, ale způsob tvorby je odlišný. Základem jsou malé kousky skla vyřezané podle návrhu. Po dobroušení hran se každé sklíčko olepí měděnou samolepící páskou, která se velmi pečlivě uhladí a přitlačí ke sklu. A po té se proletují cínovou pájkou. Stříbrná barva cínu se ještě může opatřit patinou a získá měděný nebo černý tón.

Sklo

Tiffany technika využívá strojově vyráběná barevná skla, která se liší od běžných např. okenních skel. Sklo je nerovné, má nejrůznější strukturu povrchu nebo je plné bublinek. Některá skla mají opálový vzhled, jakoby vytvořené lehkým promícháním barevné hmoty. Můžeme použít i klasické tabulové sklo a dobarvit ho speciální barvou na sklo.

Sklo je drahé! Základní informace, kterou si musíme opakovat. A než začnete, měli bychom si vytvořit návrh tvaru, velikosti a barvy.

Sklo je podchlazený roztok, nemá žádnou vnitřní strukturu. Stárnutím začíná krystalizovat a nerovnost povrchu může způsobit, že se hůř láme. I některá barva se řeže lépe než jiná.

Když vezmeme do ruky řezák, zjistíme:

- 1) Čím hezčí sklo, tím se hůř řeže.
- 2) Čím nedostatečnější je kousek, který zpracováváme, tím se hůř řeže.
- 3) Poslední možný kousek skla, bez kterého nelze žít, se nedá uříznout vůbec. /2/

Postup práce

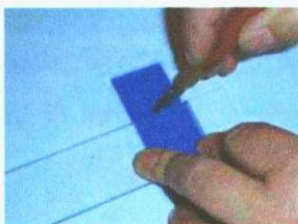
Návrh – řezání

Podle účelu a využití budoucího díla, zda bude umístěno v okně, na zdi nebo jako doplněk, volíme vhodný typ a barvy skla.

Nejprve si namalujeme přesný návrh výrobku ve skutečné velikosti. Druhou kopii návrhu rozstříháme na jednotlivé části. Dílky návrhu i kopie očíslováme. Sklo očistíme a tenkým lihovým fixem přemalujeme jednotlivé dílky předlohy. Chybné čáry lze odstranit lihem. A opět jednotlivé části očíslováme. Nebo řežeme podle šablon.

Na řezání je potřeba řezák. Platí přímá úměra - čím dražší, tím kvalitnější. Sklo položíme na rovnou podložku, řežeme podle pravítka nebo od ruky. Podle návrhu přiložíme na sklo pravítko, pevně přidržíme a jedním tahem uřízneme. Řez nikdy neobtahujeme. Z rubu poklepáváme na řez dokud se proužek neodlomí. Pokud to nejde uchopíme sklo do látky nebo novin a přitlačíme. Malé kousky uříznutého skla odlomíme nejlépe speciálními lámacími kleštěmi.

Podle potřeby sklo začistíme mokrým karborundovým brouskem nebo pilníkem s diamantovými střípky (k dostání v železářství) či na brusce s rotujícím diamantovým kotoučem.



Základní postupy řezání viz. obrázky:

Rovný řez uděláme nejlépe podle pravítka. Řez vedeme vždy od jednoho okraje k druhému. Nesmíme zapomenout, že pravítko musíme odsadit od čáry tak, aby řezací kolečko jelo po předkreslené lince.

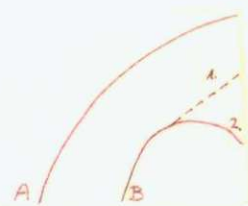
Potřebujeme-li rozřezat tabulku skla na několik částí tak, aby spoje na sebe přesně navazovaly, nejprve vše nařežeme a pak teprve rozlámeme na jednotlivé dílky. Kolmé řezy přejíždějí přes sebe, aniž by tabulka byla před tím rozlomená.



Křivky: zpočátku neřežte jedním řezem příliš uzavřený oblouk. Pro hodně uzavřené křivky se musí použít pomocný řez.

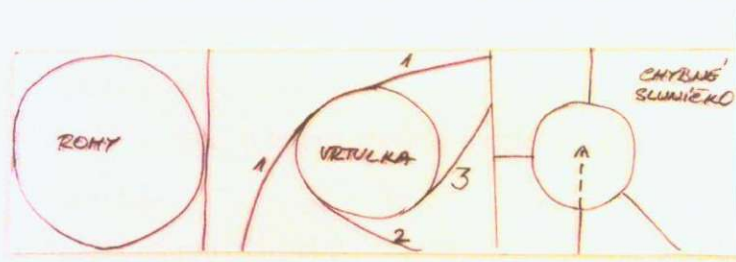
Křivka A - mírný oblouk

Křivka B - s pomocným řezem, nejprve podle linky 1 sklo odlomíme a dořízneme oblouk podle linky č. 2



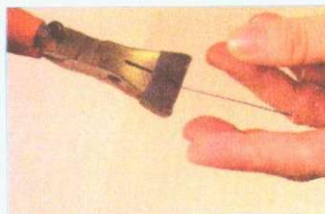
Vyřezávání kolečka:

1. Uřízneme čtverec, do kterého se kruh přesně vejde, a odřízneme pouze rohy.
2. U větší tabulky nakreslíme kolečko do středu a pomocné řezy vedeme do "VRTULKY". Nikdy neřežeme "SLUNÍČKO". Kolmý řez by rozlomil kruh, nepokračoval by po obvodu.



Lámání

Lámacími kleštěmi odlomíme proužek širší než cca 5 mm. Kleště držíme ryskou nahoru přesně na řezu a mírným tlakem zmáčkne. Druhou rukou přidržujeme oba kusy skla, aby po rozlomení nespadly.



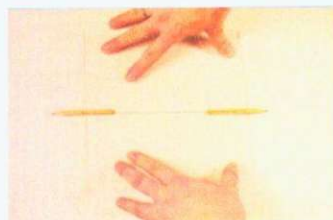
Lámání v ruce

Rovné řezy a mírné oblouky (do velikosti 10-15 cm) lze zlomit v ruce. Tabulku držíme oběma rukama, řez prochází mezi palci nahoře.



Lámání velkých tabulí

Sklo položíme celou plochou na podložku řezem nahoru. Oba konce řezu podložíme ve směru řezu zespodu např. tužkami a obě části přitlačíme k podložce. Vhodné pro odlamovaná částí větších než 25-30 cm.



Odlamování malých kousků

Sklo chytíme rovnými lámacími kleštěmi v místě řezu. Z druhé strany ho chytíme pevně rukou co nejbližší u kleští a tahem a zároveň tlakem dolů sklo odtrhneme. Z hlediska bezpečnosti je lepší použít rukavice i ochranné pracovní brýle. Lámeme co nejnižší nad pracovní deskou, aby se nám sklo v případě pádu nerozbilo. Po lámání je třeba pracoviště zamést. POZOR! Ne rukou, ale smetáčkem.



Chyby při řezání a lámání

1. Pokud se sklo neodlomilo:

- Tlak na řezák je příliš mírný - nebyla vidět téměř žádná čára po řezáku nebo byla výrazně přerušovaná.
- Řezák se opřel o hranu pravítka a nejel po skle - velmi časté při použití pravítka s vybráním pro tuš.
- Poklep na rub byl lehký - rázy nestačily uvolnit napětí skla a prohloubit řez do hmoty.
- Lámací kleště měly rysku na rubu skla, nikoli na řezu - kleště takto nebudou fungovat nikdy.
- Málo zmáčkнутé kleště - tlak není dostatečný pro rozlomení.
- Distanční šroubek kleští je příliš utažený - kleště se vůbec nezavřou, protože jsou nastavené na silnější sklo. /3/

2. Pokud se sklo odlomilo jinde, než bylo třeba:

- Sklo prasklo při poklepu - nekvalitní řez v kombinaci s velkými údery do skla. Tabulka se vlastně rozbila.
- Sklo prasklo částečně po řezu, částečně do oblouku - velmi časté - řez nebyl veden od začátku do konce tabulky. Sklo se pak láme do oblouků tak, jak to vidíte na rozbitém okně. Svoji vůli mu vnutíte pouze řezem od kraje ke kraji. Lom si sklo "domyslí" přibližně 5 mm od okrajů.
- Sklo se při lámání vůbec nerozlomilo po řezu - nadměrná síla při použití lámacích kleští v kombinaci s nedokonalým řezem. /4/

Dodržujte následující zásady:

- Řez ved'te pouze jednou. Nikdy neopakujte ve stejné rysce - řez se téměř nikdy nevylepší a řezáku to neprospívá.
- Skla se nebojte, vyplatí se jistý ráznější tah, pomalinké posunování po skle nevytvoří potřebnou vlasovou prasklinu. Ideální je pracovat tak, jako byste linkovali papír tužkou, vyberte si ne první linku, ale tu až na konci stránky.
- Nenaklánějte řezák kolmo na osu kolečka, řez pak vniká do skla šikmo. Sklo se sice odlomí, ale vznikají podlomy a při volných kompozicích se po zabroušení tvoří zbytečně velké mezery.
- A netlačte nepřiměřeně na řezák - řez pod velkým tlakem má širokou bílou stopu, lemovanou skleněnou drtí. Sklo téměř vždy ulomíte, ale životnost řezáku výrazně zkracujete.
- Nesnažte se nedokonalý řez urazit kuličkou nebo ulomit kleštěmi. Vždy je to ztráta času a materiálu.
- Velký pozor dávejte při řezání starého skla. Může se stát, že ho vůbec neuříznete podle předlohy. Na vině pak asi nejsou vaše ruce, ale stárnutí materiálu. /5/

Broušení

Při broušení musíme používat ochranné pracovní brýle. Průběžně kontrolujeme množství vody. Při jejím nedostatku se vytváří po obvodu skla bílá čára a kotouč se tím ničí.



Malé kousky uchopíme do brousicích kleští. Větší položíme celou plochou na mřížku a mírně přitlačíme ke kotouči. Kouskem pomalu pohybujeme ze strany na stranu až se probrousíme k předkreslené čáře. Pokud se sklem nepohybujeme, vybrousíme oblouček.



Nikdy netlačíme sklo proti kotouči silou!

K jemnému přebroušení použijeme namočený karborundový brousek. Sklo držíme naplocho k brousce (zmenší se možnost odštípnutí kousků skla na hranách).



Dílky očistíme, vysušíme a položíme zpět na nerozstříhanou předlohu. Pokud jsou mezi skly velké mezery, dobrousíme je tak, aby hrany k sobě co nejvíce přiléhaly.



Olepování páskou

Šířka pásky musí být vždy větší, než je tloušťka skla. Např. sklo 3 mm silné olepíme páskou 5,2 mm širokou, která bude přesahovat o 1,1 mm, nebo páskou 3,2 s přesahem pouze 0,1 mm. Každý kousek skla musíme nejprve očistit a pak oblepit po všech stranách. Začít můžeme od středu hrany a na konci pásku překryjeme o 2 mm přes začátek. Nebo začneme olepovat v rohu a konec pásky necháme přesahovat o 2 mm přes roh. Překrytí pásky umístíme tak, aby nebyla na vnějším obvodu objektu. Pásku přitlačíme na řeznou plochu. Ohneme podél hran a v rozích. Důkladně přitlačíme ke sklu a pečlivě uhladíme špachtličkou. Při olepování kolečka přitlačujeme pásku po maličkých kouscích vždy směrem ke středu a jemné vlnky vyhladíme.



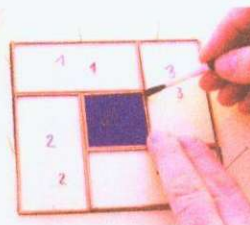
Chyby při olepování:

- Sklo není ve středu pásky, přehyb je na jedné straně širší než na druhé. Nepřesné přilepení skla do středu pásky vytvoří zub, který se objeví i v pocínovaném spoji nebo okraji. Chyby není dobré opravovat, je lepší pásku strhnout, zbytky lepidla ze skla očistit a olepit sklo znovu.
- Pokud pásku přitlačíme špatně, lepicí strana pásky - hlavně v rozích - se otočí ven a při pájení se lepidlo taví a spoj není hezký.
- Při olepování pásku stejnoměrně mírně napínáme, ale při velkém tahu ji okraj skla může odříznout. Poškozená místa v pásce nikdy nejdou ocínovat.
- Pásku musíme držet za krycí papír, abychom nesahali na lepidlo, protože každým dotykem se přilnavost pásky ke sklu zmenšuje.

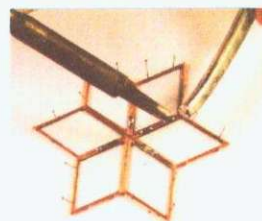


Pájení

Jednotlivé kousky olepených sklíček spájíme cínem na podložce nebo v ruce. Aby se nám sklíčka nepohybovala, pomůžeme si tím, že je na kusu rovného polystyrénu na okrajích připevníme nerezavými špendlíky. Když jsou okraje zarovnané, spoje natřeme letovací vodou - jinak by cín na měď nepřilnul. Správné nanesení kapaliny poznáme podle zesvětlení měděné pásky.



Dílky začneme spojovat malými kapkami cínu po 2-4 cm. Tento proces se nazývá tzv. bodování. Nyní vitraj přendáme opatrně, aby se páska neodtrhla, z polystyrenu na rovnou nehořlavou podložku. Polystyren odstraníme z dosahu páječky! **Klempířskou páječkou** (= nářadí) zahříváme **cínovou pájku** (= kov - směs cínu s olovem) z tyčoviny nebo cívky a rovnoměrně roztíráme po celé délce. Spoje několikrát přejedeme, aby se pájka rovnoměrně rozlila a spoj byl hladký, hlavně na křižovatkách a v rozích. Stejný postup opakujeme i na rubu. (Můžeme začínat na jakékoliv straně.) Pokud



se cín po pásce neroztéká nebo na pásku nechytá, spoj znovu lehce přetřeme letovací kapalinou. V místech, kde se spoje kříží, přiložíme hrot páječky a bez pohybu je necháme protavit. Hrany letujeme tak, že vitraj položíme a po obvodu pásku obtáhneme slabou vrstvou cínu - pouze ji postříbříme. Stejně postříbříme i rubovou stranu. Pak ji postavíme a bod po bodu začneme vytvářet hrobeček. Přidáváme malé kapky cínu hustě vedle sebe a čekáme, až se spojí s již nanesenou částí. Cín se drží na horní hraně. Pokud je v přiměřeném množství, stéká i nepatrně na obě strany do boků. Necháme-li páječku na skle déle, sklo praskne. Naopak při krátké době pájení není spoj rovnoměrný. Správnou dobu pájení si musí každý vyzkoušet sám. Když letujeme druhou stranu, dobu protavování trochu zkrátíme, aby se neroztavil cín na hotové straně.

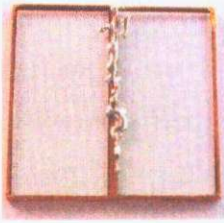
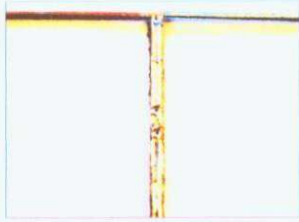
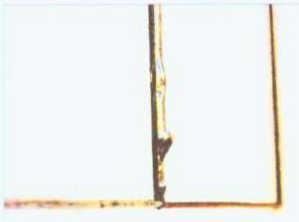
Elektrikářskými kleštěmi si uděláme dvě očka z měděného nebo mosazného drátku. Jiný materiál si musíme předem vyzkoušet, protože ne všechny kovy cín zakryje. Očka přiletujeme na horní stranu a oletujeme i okraj tak, aby se konce drátku schovaly a okraj byl stejný jako spoje. Hotový předmět důkladně omyjeme vodou a vyleštíme.

(Pro začátečníky je následující postup: páječkou naneste hustě vedle sebe kapky cínu po celém spoji, ty pak pomalu přejďte páječkou naráz od kraje ke kraji. Nepospíchejte, cín nechte dostatečně roztavit, nebude se hrnout před hrotem.)

Cín, který ukápně na sklo, po omytí odpadne



Chyby při pájení:

- Spoj nepotřený letovací kapalinou. Cín se po pásce nerozlévá a tvoří ostrůvky. Spoj i nanesený cín potřeme pájecí kapalinou a po přejetí páječkou se celý spoj krásně a čistě zacelí. Ale pozor, aby se špendlíky nepřipály k vitraji. V tomto případě je pak neodtrhávejte, odtrhla by se i páska, ale okolí špendlíku prohřejte a špendlík sám vypadne. 
- Krátká doba protavení spoje. Jednotlivé kapičky se neprotavily mezi sebou. Znovu mírně potřeme spoj pájecí kapalinou a od okraje protavíme. 
- Velké množství pájecí kapaliny. Štětce vždy otřeme o hranu nádobky s kapalinou, aby byl pouze mírně navlhčený. Přebytek kapaliny vteče mezi skla, po zahřátí se vyvaří, pára vyrazí spojem nahoru a vzniknou tzv. krátery. Spoj se musí potírat i během pájení. Cín necháme vychladnout, protože kapalina na horkém cínu vytváří matovou skvrnu, nebo se může spoj i zdeformovat. 
- "Žehlení". Spoj protavujeme plynulým pohybem pouze jedním směrem tak, aby se cín dokonale tavil. Pokud potřebujeme nějaké místo opravit, chybný spoj necháme mírně vychladnout. Začneme protavovat v místě, které je ještě v pořádku a opět pomalu jedním směrem až do konce. Nikdy nejezděte po spoji sem tam!!! Hrozí poškození pásky a na cínu po vychladnutí zůstanou matné nebo propadlé ostrůvky. 
- Stává se, že když je celý předmět hodně zahřátý, proteče cín skrz spoj. Na jedné straně se vsákne a na druhé se udělá kapka. Neopravujte to hned. Cín v tomto případě nelze udržet na správné straně spoje. Práci nechte skoro úplně vychladnout a pak spoj teprve opravte.
- Až vitraj úplně vychladne, omyjeme ji vodou. Jestliže po umytí najdeme nějakou chybu, necháme ji důkladně vyschnout. Nestačí pouze vytrít hadrem dosucha, voda by mohla způsobit prasknutí skla. Buď ji vysušíme fénem nebo počkáme do druhého dne.

Očka

Drát, ze kterého je očko zhotoveno, někdy zpevňuje vitráž a zabraňuje jejímu poškození. Tyto zpevňovací spoje však nesmí být na výrobku patrné.

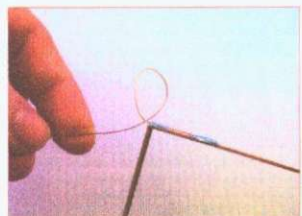
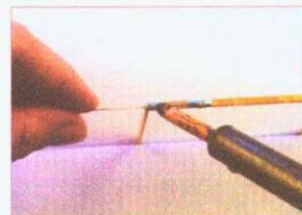
Můžeme použít včelařský nebo měděný (např. telefonní) drát. Zbavíme ho barevné izolace a zpočátku je jednodušší si ho předem pocínovat. Natřeme ho pájecí kapalinou a několikrát přejedete pájkou s malou kapičkou cínu. (Pak pocínovááme už jen hotová očka.) Včelařský drátek je už od výrobce pocínovaný, ale nehodí se pro závěsy velkých vitráží, protože je tenký a měkký. Železný drát se cínem zakrývá hůře. Musí se dobře očistit např. jemným smirkovým papírem a důkladně potřit pájecí kapalinou. Vazačské drátky, ty fialové a zelené, nepoužívejte vůbec, svým vzhledem práci ruší.

Důležité je si promyslet, kudy drát povede. Kolik budeme dělat oček a kterou část je nutné zpevnit. Podle toho si zvolíme jeden ze tří typů závěsu.

Hlavní zásada: raději pracujeme s dlouhým drátkem, který pak uštípeme. Vitraj podložíme z obou stran papírem, aby se sklo nezničilo, a upneme do svěráčku.

Očko rohové

Drátek potřeme pájecí kapalinou a chytíme ho do hadříku nebo papíru. Hranu skla olepenou páskou také potřete kapalinou. Konec drátku přiložíme na hranu pod mírným úhlem a kapkou cínu přiletujeme. Drátek nepokládáme rovnoběžně s hranou. Konec by se zvednul a neležel těsně na skle. Drátek přibodujeme kapičkami cínu, vzdálenými asi 2-3 cm od sebe. První uděláme 3 cm od rohu a poslední těsně na rohu skla.



Když máme na jedné straně drátek nabodovaný, vyndáme sklo ze svěráku a začneme stáčet očko do protisměru. Roh očka (= křížení drátku) musí být přesně na hraně skla. Práci znovu připevníme do svěráku a drátek přibodujeme. Při bodování drátek držíme v mírném úhlu nahoru, tlačíme ho ke sklu a přibodujeme tam, kde leží těsně na pásce. Pokud drátek natáhneme podle hrany, nepřiboduje se těsně ke sklu.

Nepotřebný zbytek drátku odštípeme a konec zakápneme cínem. Konec zbytečně neprohřívejte nebo drátek odskočí od skla. V tom případě zatlačte konec drátu pájkou zpět pod cín a pinzetou ho přidržte, dokud cín neztuhne, aby drátek znovu neodskočil. Po vystydnutí lze

spoj lehce poopravit. Nakonec oletujeme bod po bodu celou hranu. Tam kde drátek končí přidáme víc cínu, aby nebyl na hraně znatelný schod.

U letování hran držíme práci vodorovně. Cín se rozlévá sám. Při naklonění cín steče na podložku nebo vytvoří na hraně hrboly.

Očko středové



Konce drátu není dobré umístit na stejnou stranu, na které bude očko. Při zavěšení se páska vytahuje, až se úplně oddělí od skla. Poslední kapku cínu uděláme těsně před čárku, která označuje střed hrany. Do protisměru stočíme očko, dotáhneme ho na potřebnou velikost a pokračuje jako u předchozího návodu. U šperku očko přetočíme tak, aby bylo kolmo k objektu. Přetočení dodatečně proletujte tak, aby nebylo vidět. Je-li očko velké, několikrát s ním otočíme, vznikne jakýsi krček a očko se tím zmenší.. Krček také pokryjte cínem.

Očko kolmé

Kolmé očko je nejjednodušší, protože vede kolmo k objektu a je vhodné na drobné šperky. Pracujeme na sbodovaném objektu. Můžeme ho nechat přišpendlený na desce.

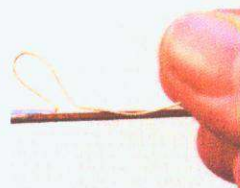
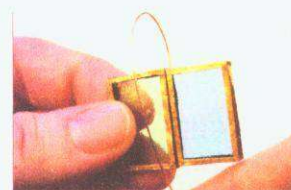
Drátek pod malým úhlem přibodujeme. Začátek uděláme od hrany asi 2-4 cm daleko a další kapku těsně před hranou.

Po vychladnutí sundáme vitraj z polystyrenu. Drátek přendáme na druhou stranu, vytvoříme očko a pokračujeme viz. předchozí návod.

Pokud se stane, že se očko zalije cínem, hodně ho prohřejeme, prudce foukneme a cín z oka vyteče.

Chyby:

Nepřetočené očko do protisměru. Konce oka se nepřiblíží těsně k sobě, má širokou základnu a velikost oka nejde upravovat táhnutím za konec drátku.



Potřebné nářadí a pomůcky jsou popsány a zobrazeny na předcházejících stránkách.

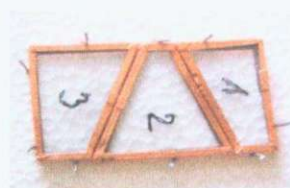
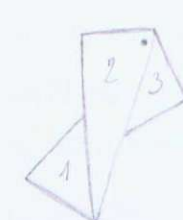
stručný seznam:

chirurgická ocel, nerezový včelařský drát, vázací drát, dřevěnou tyčku a kousek jelenice na vyhlazení drátu, štípací kleště, kulaté elektrikářské kleště, kombinované kleště, lámací kleště, páječka 50-80 W, metr, pravítka, lihový fix, bruska, jemný karborundový brousek, smirkový papír na sklo, špachtlička, nehořlavá podložka, štěteček nebo vatové tampónky, pinzeta, svěráček, dřevěné špalíky a kolíčky, řezák na sklo, sklo, cín, pájecí kapalina, měděné pásky, ochranné brýle, smetáček a lopatka, polystyrénová destička

pracovní postup: podrobný postup je opět popsán na předcházejících stránkách

stručný popis:

- vytvoříme si návrh
- nařežeme sklíčka a očíslováme
- hrany zabrousíme
- olepíme měděnou páskou
- sklíčka pomocí špendlíků připevníme na polystyrénovou desku
- spoje natřeme letovací vodou
- dílky pospojujeme malými kapkami cínu
- polystyrén odstraníme a letování dokončíme
- přiděláme očko na zavěšení
- z chirurgického drátu vyrobíme obruč kolem krku, šperk na obruč zavěšíme
- pokud nechceme, aby se závěs samovolně pohyboval, zakápneme dotyk obou drátů cínem



použitá literatura:

Krejsová H., Řeřábková H.: Vitráže technikou Tiffany, Computer Press, Brno 2004

webové stránky: URL: <http://www.hlavenka.cz/>
 URL: <http://www.kurzycachnov.cz/>
 URL: <http://www.artif.cz/>
 URL: <http://www.tgk-cz.cz/>
 URL: <http://www.pikolo.cz/>
 URL: <http://www.volny.cz/studio.atyp/>

3.5 Šperky z transparentního skla kolorované speciálními barvami na sklo

pomůcky a nářadí:

chirurgická ocel, nerezový včelařský drát,
vázací drát, dřevěnou tyčku a kousek jelenice
na vyhlazení drátu, štípací kleště, kulaté
elektrikářské kleště, kombinované kleště,
lámací kleště, páječka 50-80 W, metr,
pravítka, lihový fix, bruska, jemný
karborundový brousek, smirkový papír na



sklo, špachtlička, nehořlavá podložka, štěteček nebo vatové tampónky, pinzeta, svěráček, dřevěné
špalíky a kolíčky, řezák na sklo, cín, pájecí kapalina, měděné pásky, ochranné brýle, smetáček a
lopatka, polystyrénová destička, barvy na sklo, štětec, kontura na sklo, transparentní sklo

pracovní postup: návrhy a popis postupu při výrobě šperků

- postup je shodný jako u výroby šperků technikou Tiffany
- na výrobu můžeme používat barevné i transparentní sklo, které ve finále kolorujeme barvami na sklo

použitá literatura:

Kratková J., Popelková K.: Dekorování skla, CFA+H s.r.o., Uherské Hradiště 2004.

4. ZÁVĚR

Diplomová práce je rozdělena do dvou částí. Snažila jsem se proniknout od obecného pojetí a historie šperku k samotné problematice výroby a zpracování materiálů.

V teoretické části jsem se zaměřila na historii a vývoj šperků od antiky po současnost a na vlivy, které vysvětlují, jak se do této oblasti promítl sociální a hospodářský vývoj, proměny módních trendů, nové materiály, výrobní technologie a v neposlední řadě podněty nejproslulejších krejčovských salónů čtyřicátých a padesátých let 20. století. Součástí jsou i profily návrhářů a jejich tvorba v Čechách na přelomu 20. a 21. století.

Druhá část diplomové práce je praktická. Jedná se o výrobu souboru šperků z chirurgické oceli doplněné o další netradiční materiály, jako jsou například korálky, samotuhnoucí modelovací hmota či sklo. Zde jsem popisovala použité materiály a charakteristické vlastnosti při zpracovávání, nezbytné pomůcky, nářadí a jejich správné způsoby používání a údržby. A samozřejmě postupy a výrobní techniky.

Prvním typem byly šperky z chirurgické oceli v kombinaci s korálky. Na práci nebylo zapotřebí žádné speciální nářadí, pracovní postup byl jednoduchý a nejméně časově náročný. Druhým typem byly šperky ze samotuhnoucí modelovací hmoty. Ani zde není třeba speciální nářadí, ale postup je více časově náročný a to z toho důvodu, že se hmota musí nechat ztuhnout do druhého dne a poté je práci možné dokončit. Pracovala jsem se dvěma typy hmoty a metodou „pokus omyl“ jsem zjistila, že hmota DAS se více hodí na prostorové nebo složitěji vyřezávané práce. U hmoty KERA plast se na řezu nebo ohybu vytvoří jemné prasklinky a po uschnutí šperky snadno praskají. Naopak KERA plast je výhodnější použít při vsazování sklíček využívané u třetího typu šperků. Zdá se mi, že ke sklu snadněji přilne a mnohem lépe se proškrabává. Pro mne novým, nejzajímavějším a současně nejsložitějším postupem byly šperky vyráběné technikou Tiffany. Této výrobní metodě jsem věnovala nejvíce studia. Technika je velmi náročná, a to jak z časového, tak z finančního hlediska. Na rozdíl od předchozích technik potřebujeme k práci speciální pomůcky a nářadí, které nenalezneme v běžné domácnosti, ale musíme navštívit specializované obchody. A jak už to tak bývá, šetřit na kvalitě nářadí se nevyplácí. I zde platí pravidlo, čím dražší, tím lepší.

Informace a především potřebné materiály pro zpracování diplomové práce jsem získávala z knih, časopisů, internetových stránek a obchodů, a také návštěvou ve firmě manželů

Hlavenkových ve Strakonících, zabývajících se výrobou vitrají, kteří mi poskytly cenné rady a materiály.

Hlavním záměrem mé práce byla snaha naučit se nové techniky a vyrobit si vlastní, originální, osobitý šperk., který se bude lišit od průmyslově vyráběných šperků a na kterém bude na první pohled patrné ruční zpracování.

To vše mě motivovalo k tomu, abych se zaměřila na užité umění šperkařského oboru, abych na šperku a bižuterii ilustrovala krásu tohoto uměleckého odvětví.

Součástí práce je i vlastní soubor šperků. (K nahlédnutí na přiloženém CD)

5. POZNÁMKY

1. ÚVOD

- /1/ Judith Miller, Šperky, /str.8/
- /2/ Judith Miller, Šperky, /str.7/
- /3/ Jiří Konvička, Tvoříme z kovu, /str.7/

2. TEORETICKÁ ČÁST

2.3 Významné osobnosti a jejich tvorba v Čechách na přelomu 20. a 21.století

- /1/ Věra Vokáčová, Současný šperk, /str.10/
- /2/ Věra Vokáčová, Současný šperk, /str.12/
- /3/ Věra Vokáčová, Současný šperk, /str.14/
- /4/ tamtéž, /str.16/
- /5/ tamtéž, /str.18/
- /6/ tamtéž, /str.20/
- /7/ tamtéž, /str.22/
- /8/ tamtéž, /str.24/
- /9/ tamtéž, /str.26/
- /10/ tamtéž, /str.28/
- /11/ tamtéž, /str.30/
- /12/ tamtéž, /str.32/
- /13/ tamtéž, /str.34/
- /14/ tamtéž, /str.36/
- /15/ tamtéž, /str.38/
- /16/ tamtéž, /str.40/
- /17/ tamtéž, /str.42/
- /18/ tamtéž, /str.44/
- /19/ tamtéž, /str.46/
- /20/ tamtéž, /str.48/
- /21/ tamtéž, /str.50/
- /22/ tamtéž, /str.52/
- /23/ tamtéž, /str.54/

/24/ tamtéž, /str.56/

/25/ tamtéž, /str.58/

/26/ tamtéž, /str.60/

/27/ tamtéž, /str.62/

/28/ tamtéž, /str.64/

/29/ tamtéž, /str.66/

/30/ tamtéž, /str.68/

/31/ tamtéž, /str.70/

3. PRAKTICKÁ ČÁST

3.4 šperky vitrajové technikou Tiffany

/1/ URL: <http://www.hobby-info.cz/art.php?id=tiffany>

/2/ URL: <http://www.hobby-info.cz/art.php?id=tiffany>

/3/ Krejsová H., Jeřábková H., Vitráže technikou Tiffany, /str.29/

/4/ Krejsová H., Jeřábková H., Vitráže technikou Tiffany, /str.29/

/5/ Krejsová H., Jeřábková H., Vitráže technikou Tiffany, /str.29/

6. LITERATURA

- Brahová M.: Kouzlíme z moduritu. Náchod, Nakladatelství, zásilková služba, 2000.
- Fláče L.: Modelování pro lidové školy umění. Praha, SPN, 1967.
- Grabnerová U.: Originální šperky vytvořené z pestrých korálků. Praha, IKAR, 1997.
- Konvička J.: Tvoříme z kovu. Praha, Mladá fronta, 1980.
- Kratková J., Popelková K.: Dekorování skla. Uherské Hradiště, CFA+H s.r.o., 2004.
- Krejsová H., Jeřábková H.: Vitráže technikou Tiffany. Brno, Computer Press, 2004.
- Křížová A.: Proměny českého šperku na konci 20.století. Praha, Academia, 2002.
- Miller J.: Šperky. Praha, NOXI, s.r.o., 2004.
- Procházková S.: Drátování. České Budějovice, Rosa o.p.s., 2003.
- Simonides J.: Výtvarné nápady pro šikovné ruce. Praha, Mladá fronta, 1975.
- Vokáčová V.: Současný šperk. Praha. Odeon, 1979.

Časopisy:

- Šmíkmátorová M.: Tvořivý amos, časopis pro kreativní tvorbu, ročník I./ 2004, číslo 2 a 5
- Šmíkmátorová M.: Tvořivý amos, časopis pro kreativní tvorbu, ročník II./ 2005, číslo 4

Webové stránky:

- URL: <http://www.hlavenka.cz/>
- URL: <http://www.volny.cz/j.vede/60>
- URL: <http://www.kurzycachnov.cz/>
- URL: <http://www.artif.cz/>
- URL: <http://www.tgk-cz.cz/>
- URL: <http://www.pikolo.cz/>
- URL: <http://www.tvorivyamos.cz/>
- URL: <http://www.volny.cz/studio.atyp/>
- URL: <http://www.cfahobby.cz/>
- URL: <http://www.vytvarnik.cz/>
- URL: <http://www.dilnainspirace.cz/>
- URL: <http://www.hobby-info.cz/>
- URL: <http://www.aww.cz/>